

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ЧИТАЙ, МІРКУЙ, ТВОРИ!

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ УЧНІВ 3-4 КЛАСІВ ЧАСТИНА II

Черкаси
2021

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» .
Протокол № від року

Автори-укладачі:

Гаряча Світлана Анатоліївна, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук;

Добровольська Людмила Насибівна, завідувачка відділу початкової освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Андросова Вікторія Олександрівна, методист відділу початкової освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

У розробці комплексів брали участь члени обласної творчої групи:

С.В. Сигида, провідний спеціаліст відділу освіти управління освіти, молоді та спорту Смілянської міської ради Черкаської області; **А.М. Гончаренко**, учитель початкових класів Черкаської санаторної школи-інтернат Черкаської обласної ради; **Н.М. Опалко**, учитель початкових класів Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №32 Черкаської міської ради Черкаської області; **Т.В. Козяр, О.П. Ставська**, учителі початкових класів опорного закладу «Монастирищенський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №2» Монастирищенської міської ради Черкаської області

Рецензенти:

Андрющенко Тетяна Костянтинівна, завідувачка кафедри дошкільної освіти та професійного розвитку комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», доктор педагогічних наук, професор;

Колосова Антоніна Іванівна, учитель початкових класів Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №7 Черкаської міської ради Черкаської області, учитель-методист

Читай, міркуй, твори: інтегровані компетентнісно орієнтовані завдання для учнів 3-4 класів Нової української школи. Частина 2. Черкаси: видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2021..

Набуття молодшими школярами компетентностей, читання з розумінням, уміння критично мислити, працювати з різними видами інформації, навчання впродовж життя – фундаментальні завдання розвитку особистості молодшого школяра Нової української школи.

У посібнику представлені розробки навчальних комплексів, до складу яких входять тексти оповідань, казок, віршів, науково-популярні тексти, таблиці, діаграми, які містять інформацію з теми комплексу. Практичні завдання, які передбачають застосування набутих умінь та навичок під час роботи з інформаційним матеріалом допоможуть учням опрацювати, краще усвідомити нові знання, розвивати власні здібності.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних закладів освіти, учнів 3-4 класів, батьків.

ЗМІСТ

1	ВСТУП.....	4
2	КОМПЛЕКС 1.....	6
3	КОМПЛЕКС 2.....	16
4	КОМПЛЕКС 3.....	23
5	КОМПЛЕКС 4.....	29
6	КОМПЛЕКС 5.....	35
7	КОМПЛЕКС 6.....	43
8	КОМПЛЕКС 7.....	49
9	КОМПЛЕКС 8.....	54
10	КОМПЛЕКС 9.....	62
11	КОМПЛЕКС 10.....	69
12	КОМПЛЕКС 11.....	77
13	ВІДПОВІДІ ДО ЗАВДАННЯ ПРО ІСТИННІСТЬ ЧИ ХИБНІСТЬ ТВЕРДЖЕНЬ.....	83
14	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

ВСТУП

Інформаційне суспільство, у якому ми зараз живемо, вимагає від нас уміння працювати з інформацією, поданою різними способами. Це може бути художній, науковий чи науково-популярний текст, вірш, мапа, діаграма, схема, таблиця тощо.

Як не розгубитися молодшим школярам у багатогранному інформаційному просторі?

Як зрозуміти механізм опрацювання різних друкованих джерел інформаційного поля?

Як навчитися читати з розумінням (одне із важливих наскрізних умінь, яким має опанувати учень початкової школи)?

Як навчитися висловлювати власну думку не тільки усно, а й письмово (ще одне надзвичайно важливе наскрізне уміння)?

Як зацікавити дітей процесом навчання? Як задовольнити природню потребу молодших школярів пізнавати нове?

Відповіді на ці та інші запитання лежать в основі інтегрованого навчання. Адже розглядаючи певний об'єкт (предмет, річ, явище) з різних сторін та різних точок зору, в учнів формується цілісна картина світу. Опрацьовуючи тексти, учні дізнаються більше про навколишній світ, його розмаїття, вчаться виділяти головне, робити висновки, давати відповіді на запитання тощо.

Завдання комплексів, запропонованих у посібнику, спонукають учнів мислити, повертатися до опрацьованих джерел інформації, шукати відповіді, знаходити і отримувати задоволення від результату власної діяльності.

Даний посібник є продовженням збірника «Читай, міркуй, твори: інтегровані компетентісно орієнтовані завдання для учнів 3-4 класів Нової української школи» (І частина), розробленого у 2020 році. Після ознайомлення з інформацією, поданою в комплексах у текстах різного формату, учні мають виконати ряд завдань: на аудіювання, знання мовних законів, визначення головної думки художніх творів (оповідань, казок), продовження творів, добір синонімів, антонімів, фразеологізмів, прислів'їв та приказок тощо.

Варто зазначити, що комплекси містять інтегровані завдання з мовно-літературної, математичної, природничої, громадянської, історичної, соціальної, здоров'язбережувальної освітніх галузей. Використання їх на уроках та/або в позаурочний час дозволяють встановлювати тісні міжпредметні зв'язки, задовольняти пізнавальний інтерес молодших школярів. У ході виконання таких завдань в учнів формуються компетентності, оскільки вони застосовують набуті знання, уміння, навички,

досвід на практиці, вирішуючи навчальні та життєві питання, проблеми, ситуації.

Використання інтегрованих завдань дає можливість глибше проаналізувати літературний твір, зрозуміти його мову, вдумливо опрацювати подану інформацію. Такі завдання можна широко використовувати для організації індивідуальної, парної чи групової роботи.

Працювати над комплексами можна різними способами. Кожен учитель може запропонувати свій варіант застосування даних комплексів в освітньому процесі. Єдина порада: потрібно знайомитися з усіма текстами, оскільки завдання є комплексними і стосуються усіх текстів.

Пропонуємо такий варіант роботи з комплексами: спочатку об'єднати учнів у групи. Кількість учнів у групі має відповідати кількості текстів, запропонованих у комплексі. Тоді фактично кожен учасник опрацює свій текст і знайомить із ним інших членів групи. Якщо текстів більше, ніж учасників у групі, то частину текстів можна запропонувати до колективного розгляду. Обов'язково потрібно проінструктувати дітей щодо опрацювання текстів. Надалі вони мають самостійно визначитися як будуть працювати:

- варіант 1: знайомитися з текстами по чергово, зачитуючи їх для усієї групи;

- варіант 2: кожен член групи читає самостійно мовчки свій текст, а потім розповідає про що прочитав, зачитуючи найбільш цікаві моменти, думки, ідеї чи факти.

Під час знайомства з текстами варто рекомендувати учням створювати інтелект-карти, схеми, замальовки тощо. Найважливіше, щоб завдання учні виконували разом. Для цього завдання винесені після усіх текстів. Відповіді на них мають давати усі учні, а не лише той, хто читав відповідний текст.

Для опрацювання комплекс роздруковується в одному екземплярі для однієї групи. Презентувати роботу група може, використовуючи ватман паперу, на який учасники будуть наклеювати виконані завдання і тексти, естетично їх оформлюючи. Отже необхідно передбачити для кожної групи ватман паперу або папір для фліпчарта, ножиці, клей, фломастери, кольорові олівці, кольоровий папір тощо.

Робота над комплексом може продовжуватися протягом 1-3 уроків залежно від об'єму текстів та завдань. По закінченню роботи варто запропонувати учням перевірити правильність виконання завдань іншою групою, здійснити само- і взаємооцінку виконаної і представленої роботи.

І, звичайно, провести рефлексію.

Бажаємо успіхів!

КОМПЛЕКС 1

Текст 1.

Мишкові купили велосипед. А живе він поруч зі школою. Між садибою його батьків і шкільною садибою – сад, так що й їхати ніде. Мишко привів свого велосипеда, мов коня на вуздечці. Хлопці оточили Мишка. Обмацували колеса, педалі, руль. Велосипед всім подобався. Діти заздрили Мишкові.

– Ну що ж, катайся, – сказав Федько й відійшов від велосипеда так, немовби йому й не хотілося покататись.

– Ти думаєш, мені справді дуже хочеться на ньому кататись? – байдужим тоном запитав Мишко. – Бери, пробуй.

Федько, не вірячи своїм вухам, взявся за руль, сів на велосипед та й покотив по шкільному стадіону. Катався аж до дзвінка на урок. На першій перерві катався Іван, на другій – Степан, на третій – Сергій, на четвертій – Оля.

Залишилися кататися й після уроків. Велосипед переходив з рук в руки. До четвертої години накаталися всі.

Мишко привів велосипеда о пів на п'яту – мов коня на вуздечці.

– Де ти до цього часу катався? – здивувалась мати. – Хіба ж так можна?

– А я й не катався...

– Як – не катався?

– Хлопці каталися... й дівчатка...

Мама полегшено зітхнула й сказала, немов сама до себе:

– Єдине, чого я боялась: що кататимешся ти.

В. Сухомлинський

Текст 2.

Велосипед – це транспортний засіб, що його приводить в рух сила людських м'язів, яка передається на ведуче(і) колесо(а). Зазвичай велосипеди мають два колеса; бувають також триколісні велосипеди та інші, екзотичніші – одноколісні, чотириколісні тощо.

Велосипед у різних частинах України називають по-різному: *рóвер*, *ла́йба*, *біци́гли*, *колесо*

Вікіпедія

Текст 3.

ВЕЛОСИПЕД

Маю я велосипед!
Поспішаю уперед –
Натискаю на педалі:
Нумо, швидше!
Нумо, далі!
Кури, гуси і коти,
Розбігайся хто куди!
Повороти дуже вдалі!
Нумо, швидше!
Нумо, далі!
От причепа, от пристав!
Не злякаєш: «Гав! Гав! Гав!»
Аж у вухах вітер свище:
Нумо далі!
Нумо швидше!
Аж каміння з-під коліс!
От я майстер! Вище ніс!
Хто сказав, що я малий ще?
Нумо далі!
Носа вище!..
Як це сталось?..
Що за диво?..
Чом я носом у кропиві???

Олеся Овчаренко

Текст 4.

ЦІКАВО, ЩО...

1. Слово «велосипед» у дослівному перекладі з французької мови означає «швидкі ноги».
2. Велосипеди бувають різних видів – залежно від їхнього призначення, конструкції й функцій.
 - ✓ За призначенням велосипеди бувають дитячі, підліткові й дорослі.
 - ✓ За конструкцією основними видами є одноколісні, двоколісні, триколісні, чотирьохколісні, веловізочки, тандеми.
 - ✓ За функціями цей вид транспорту може бути різних видів – гірські, дорожні, спортивні, вантажні, циркові, катамарани (водні велосипеди) тощо.

Конструкція велосипеда розроблена таким чином, щоб мінімізувати можливість травмуватися водієві.

3. Якщо порахувати кількість деталей, з яких зроблений велосипед, то половина цієї кількості припадає на ланцюг.

4. На одне місце для паркування автомобіля можна припаркувати 20 велосипедів.

5. У світі всього близько мільярда велосипедів, це у два рази більше, ніж автомобілів і мотоциклів.

6. Об'єм легень велогонщика значно більший у порівнянні з професійними спортсменами. Кровообіг дозволяє прокачувати в організмі до 7 літрів кисню за хвилину, замість 4, як у звичайних людей.

Текст 5.

Познайомтеся з деякими видами велосипедів.

Гірський велосипед
(маунтінбайк)

Велосипед – тандем

Велотренажери

Цирковий велосипед

Катамаран
(водний велосипед)

Веловізок
(рікша – водій такого
велосипеда)

Текст 6.

ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ 2020 ВИМОГИ ДО ВЕЛОСИПЕДИСТІВ

1. Рухатися по дорозі на велосипедах дозволяється особам, які досягли 14-річного віку.

2. Велосипедист має право керувати велосипедом, який обладнаний звуковим сигналом та світлоповертачами: спереду – білого кольору, по боках – оранжевого, позаду – червоного.

Для руху в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості на велосипеді повинен бути увімкнений ліхтар (фара).

3. Велосипедист може перевозити лише такі вантажі, які не заважають керувати велосипедом і не створюють перешкод іншим учасникам дорожнього руху.

4. Якщо велосипедна доріжка перетинає дорогу поза перехрестям, велосипедисти зобов'язані дати дорогу іншим транспортним засобам, що рухаються по дорозі.

5. Велосипедисту забороняється:

✓ керувати велосипедом з несправним гальмом, звуковим сигналом, а в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості – з вимкненим ліхтарем (фарою) чи без світлоповертачів;

✓ рухатися по автомагістралях і дорогах для автомобілів, а також по проїзній частині, коли поряд облаштовано велосипедну доріжку;

✓ рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках (крім дітей до 7 років на дитячих велосипедах під наглядом дорослих);

✓ під час руху триматися за інший транспортний засіб;

✓ їздити, не тримаючись за кермо, та знімати ноги з педалей (підніжок);

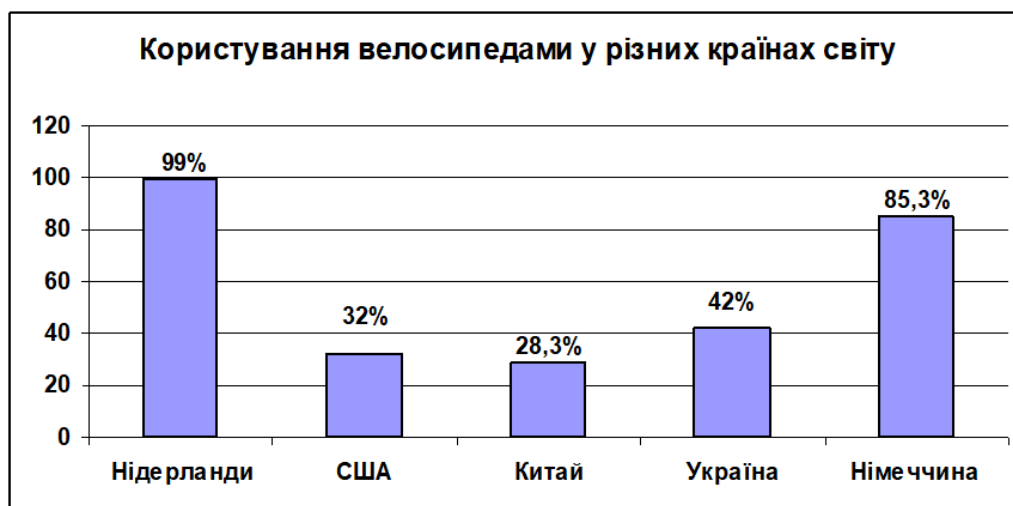
✓ перевозити пасажирів на велосипеді (за винятком дітей до 7 років, які перевозяться на додатковому сидінні, обладнаному надійно закріпленими підніжками);

✓ буксирувати велосипеди;

✓ буксирувати причеп, не передбачений для експлуатації з велосипедом.

Текст 6.

Як вид особистого транспорту, велосипед використовується по всьому світу. Ось інформація про користування велосипедами населенням деяких країн.

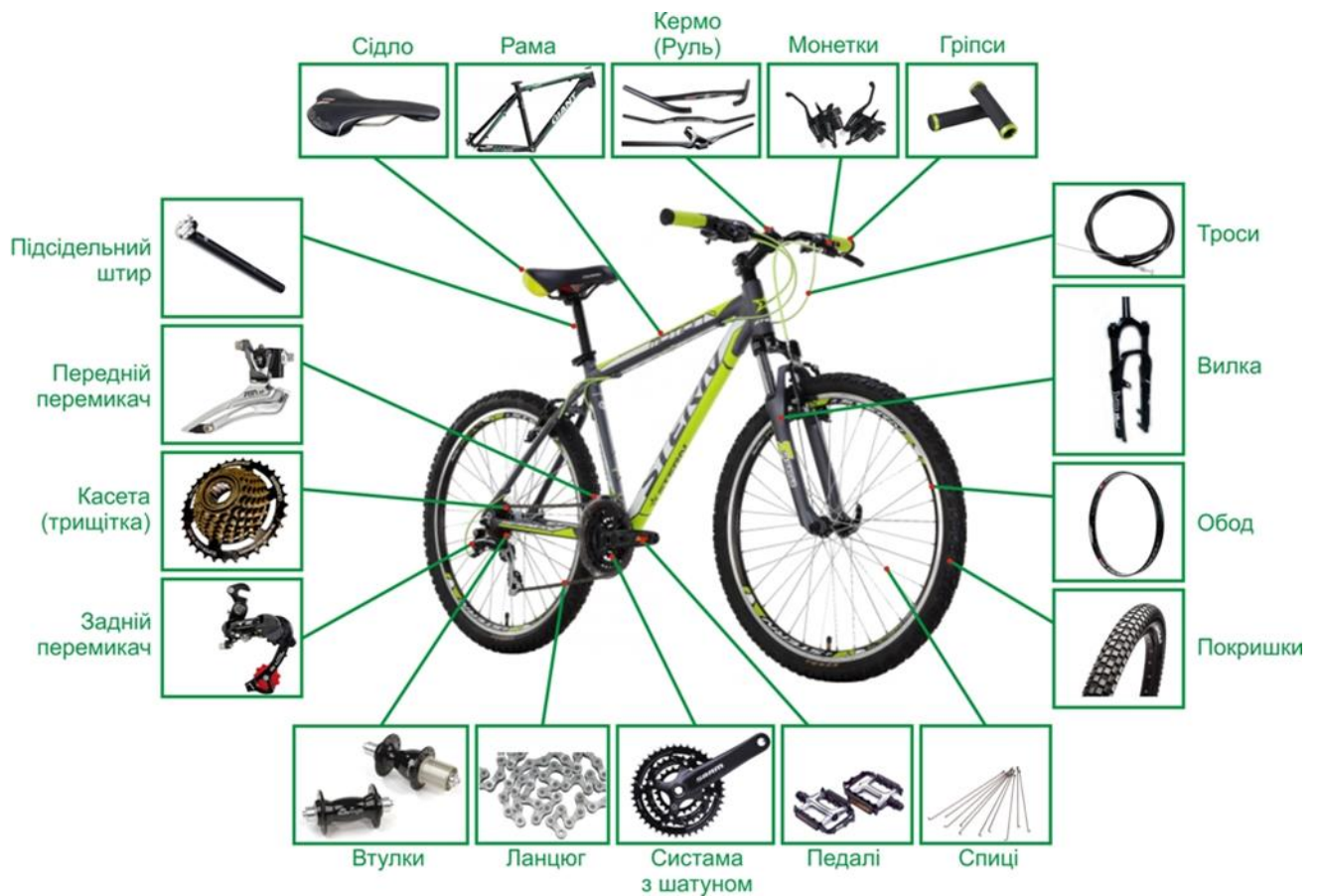
Текст 7.

ДИТЯЧІ ВЕЛОСИПЕДИ

	<p>Цей велосипед призначений для дівчаток віком 5-9 років. Він рожевий, має два сидіння – одне для дівчинки і одне позаду – для ляльки. Велосипед швидкий і зручний.</p>
<p>Цей велосипед оранжево-чорний, має два великі колеса. Це чудовий велосипед для дітей віком 7-10 років. Ти можеш їздити на велосипеді по траві або піску.</p>	
	<p>Цей велосипед для дітей віком 2-4 роки, має 3 колеса, одне велике й два маленьких. Він червоний, жовтий і зелений.</p>

Текст 8.

Розгляньте на схемі, з яких частин складається велосипед.

ЗАВДАННЯ

1. Прочитайте питання та варіанти відповідей. Виберіть правильну відповідь, позначте її умовним знаком.

1) Першим із дітей катався на велосипеді:

- Мишко;
- Федько;
- Іван.

2) Мишко не катався на велосипеді, тому що:

- Діти забрали у нього велосипед.
- Йому було байдуже.
- Хлопчик дозволив товаришам покататися.

3) Мишко повернувся додому:

- о третій годині;
- о пів на п'яту;
- пізно ввечері.

4) Велосипед в оповіданні порівнюється із:

- повільним равликом;
- швидкокрилим орлом;
- конем на вуздечці.

- 5) Мама побоювалася, що Мишко:
___ втомиться, катаючись на велосипеді.
___ втратить друзів через жадібність.
___ буде часто падати з велосипеда.

2. Прочитайте переказ, написаний неуважним учнем. Відновіть порядок речень, зліва поставте номер.

- ___ Хлопчик затримався після уроків і пізно повернувся додому.
___ Діти цілий день на перервах каталися на Мишковому велосипеді.
___ Хлопчик показав його своїм однокласникам.
___ Мама полегшено зітхнула, дізнавшись, що її син ділився новим транспортним засобом з однокласниками.
___ У Мишка з'явився довгоочікуваний велосипед.

3. Виберіть або напишіть свій заголовок, який найкраще підходить до тексту 1.

- ___ Справжні друзі
___ Мишко
___ Мишків велосипед

4. Закінчіть речення.

Головна думка цього оповідання:

5. Доберіть синоніми до слів.

- Садиба – _____
Байдужий – _____
Сказав – _____

6. Доберіть антоніми до слів.

- Байдужий – _____
Сказав – _____

7. Визначте, у якому рядку слова записані в алфавітному порядку.

- ___ Велосипед, взявся, вуздечка.
___ Мишко, Оля, Степан, Сергій, Федько.
___ Заздрили, здивувалась, зітхнула.

8. За допомогою яких слів авторка вірша «Велосипед» Олеся Овчаренко передала швидкість руху дитини на велосипеді?

9. Визначте, про який з дитячих велосипедів йде мова. Поставте + у відповідній колонці.

				
1	Ти можеш кататися на цьому велосипеді на пляжі.			
2	У цього велосипеда одне колесо більше, ніж інші.			
3	Цей велосипед має 2 сидіння.			
4	Цей велосипед для дітей дошкільного віку.			
5	На цьому велосипеді зручно кататися молодшим школярам.			
6	На цьому велосипеді можна кататися з лялькою.			

10. Напишіть, які це велосипеди за призначенням та конструкцією (підказка є в одному з текстів).

За призначенням – _____

За конструкцією – _____

11. У якій країні велосипед є найпопулярнішим видом транспорту?

Запишіть країни по мірі зростання популярності використання велосипедів.

12. Чим має бути обладнаний велосипед, щоб безпечно на ньому їздити?

13. Проаналізуйте, які правила дорожнього руху велосипедиста найчастіше порушують (можуть порушувати) ваші однолітки?

14. Обчисліть.

На одне місце для паркування автомобіля можна припаркувати 20 велосипедів. Скільки велосипедів можна припаркувати на 8 таких місцях?

15. Розв'яжіть.

Об'єм легень велогонщика значно більший у порівнянні з професійними спортсменами. Кровообіг дозволяє прокачувати по організму до 7 літрів кисню за хвилину, замість 4, як у звичайних людей. На скільки більше літрів кисню прокачається у велогонщика за 5 хвилин, ніж за такий самий час у звичайної людини?

16. Позначте істинне твердження, поставте «+» у відповідну колонку таблиці.

Олена придбала велосипед, до керма якого прикріплений спідометр. Під час поїздки дівчинка за допомогою спідометра може визначати відстань і середню швидкість. Спочатку Олена проїхала 4 км за 10 хвилин, а потім ще 2 км за 5 хвилин. Яке з нижче наведених тверджень є правильним?

	Середня швидкість Олени була більшою впродовж перших 10 хвилин, ніж впродовж наступних 5 хвилин.
	Середня швидкість Олени була однаковою впродовж перших 10 хвилин і впродовж наступних 5 хвилин.
	Середня швидкість Олени була меншою впродовж перших 10 хвилин, ніж впродовж наступних 5 хвилин.
	За наданою інформацією неможливо нічого сказати про середню швидкість Олени.

17. *Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):*

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Рухатися по дорозі на велосипедах дозволяється особам, які досягли 12-річного віку		
2	Дітям до 7 років дозволяється рухатися по тротуарах на дитячих велосипедах під наглядом дорослих		
3	За призначенням велосипеда бувають дитячі, підліткові й дорослі.		
4	Велосипедисту дозволяється під час руху триматися за інший транспортний засіб		
5	Найменше велосипедами користуються в Китаї.		
6	Найбільше користуються велосипедами у Німеччині.		
7	Україна займає третє місце щодо користування велосипедами		
8	У велосипеда є монетки.		
9	В умовах недостатньої видимості на велосипеді повинен бути увімкнений ліхтар (фара).		

КОМПЛЕКС 2

Текст 1.

ЧЕМПІОН З БАРАНЦІВ

(уривок)

Соня ліпила баранця. Еге ж, пластилінового баранця – синього з фіолетовими ріжками. Тонка робота. Той, хто хоч раз ліпив баранця, знає: щоб створити гарну фігурку, замало пластиліну й хисту – тут ще й настрої відповідний потрібен, натхнення, так би мовити.

А яке там натхнення, коли тебе несправедливо ув'язнено у власній кімнаті й суворо заборонено виходити гуляти на вулицю, ще й дивитися телевізор. А засніжений двір так манить!

– Нормальні діти зараз баб снігових ліплять, а я... – Соня засмучено глянула на свого нековирного баранця. – Це ж і німому ясно, що то Сашко П'явочка намастив повідлом учительські окуляри, а не я. Чому ж я повинна дурно страждати? Зажурена дівчинка підійшла до вікна й відхилила штору...

– Нічого цікавого, – скептично зітхнула дівчинка, і раптом побачила, що в третьому вихорі повз її вікно пролетіло й тут-таки зникло... чудовисько!

Соня очам своїм не повірила.

Дівчинка навчалася в третьому класі й уже давно не вірила у всіляких казкових істот. Але ж зараз вона сама бачила, як за вікном пролетіло велике волохате рожеве чудовисько.

«... Я ж знаю, що чудовиськ не буває. Мабуть, мені просто здалося». Соня сіла на м'який килим і знову взялася до свого пластилінового баранця.

– Е, нікудишній баранець, – раптом почувся чийсь грубенький голос.

– Я знаю, – промовила Соня й спохопилася: в кімнаті, окрім неї, нікого ж немає! Чий це тоді басок?

«Оце-то досиділась зачинена, — про себе міркувала дівчинка, — то мені чудовиська за вікном ввижаються, то якісь голоси вчуваються...»

— Кепськувато розім'яла пластилін, – знову промовив той самий загадковий голос...

Сашко Дерманський

Текст 2.

Пластилін – матеріал для ліплення. Виготовляється з очищеного і подрібненого порошку глини з доданням воску, сала та інших речовин, що перешкоджають висиханню. Буває різнобарвним. Слугує для виконання фігур ескізів для скульптурних робіт, невеликих моделей, виробів малих форм.

Вікіпедія

Текст 3.

ЦІКАВО, ЩО...

Кожного дня ми користуємося речами, які спочатку мали зовсім інше призначення, наприклад, пластилін створили, щоб чистити шпалери.

Оскільки раніше майже в кожному будинку був камін і на шпалерах скупчувалася сажа, її забирали «пластиліном», в складі якого був миючий засіб.

Сестра винахідника працювала в дитсадку та одного разу дала дітям побавитися пластиліном. Малечі настільки сподобалася забава, що згодом батьки почали купувати пластилін не для шпалер, а для своїх чад.

Текст 4.

Пластилін можна придбати у магазині або зробити власноруч. Познайомтеся з рецептами приготування пластиліну в домашніх умовах. Такий пластилін можна сміливо давати навіть маленьким дітям.

Рецепти	Складові	Процес приготування
Рецепт 1. (Пластилін із крохмалю) Час приготування – 20 хв	Вода – 250 мл (1 склянка) Олія – 2 ст. ложки 1. Сіль – ½ склянки Борошно – 3 склянки Крохмаль – 2 ст. ложки	У воду додати олію, сіль і крохмаль. Змішати усі інгредієнти. Потім всипати борошно і замісити тісто. Пластилін готовий. Можна розділити пластилін, додати харчові барвники.
Рецепт 2. («Повітряний» пластилін)	Харчова сода – 2 склянки Крохмаль – 1 склянка Харчові барвники	1. У каструлі змішати соду і крохмаль, поступово вливаючи воду. 2. Поставити каструлю на вогонь і нагрівати до тих пір, поки маса не загусне.

Час приготування – 12 хв		Прибрати з вогню і замісити пластилін, додаючи харчові барвники.
--------------------------------	--	--

Текст 5.

Пластилін практичний в міру, досить швидко застигає, бо в собі частинки жиру і частинки воску має. Тож при ліпленні від того його плитки легко мнуться, а для кольору до нього різні фарби додаються. Перед тим як починати з нього виробу ліпити, його треба розім'яти і тим самим розігріти.

В. Сидоренко, Н. Котелянець

Текст 6.

Пластилін рибальський – це особлива суміш, яку готують із щільних і в'язких компонентів, що нагадують звичайний дитячий пластилін. За відчуттями речовина дуже липка і має підвищену в'язкість. У риболовецькій справі застосовується в якості насадки або приманки. У складі продукту – природні речовини рослинного походження і спеціальні добавки для підвищення живильних властивостей. Пластилін використовується в якості приманки для коропа, карася, ляща і т. д., оскільки має особливий, виразний аромат, який приваблює здобич.

ЗАВДАННЯ

1. Прочитайте питання та варіанти відповідей. Виберіть правильну відповідь, позначте її умовним знаком.

- 1) Дівчинка ліпила із пластиліну
___ пташку;

___ баранця;
___ снігову бабу.

2) Щоб створити гарну фігурку з пластиліну, потрібно
___ пояснення скульптора;
___ натхнення;
___ відерце цього матеріалу.

3) Які кольори пластиліну Соня використала для свого витвору?
___ блакитний і зелений;
___ чорний і білий;
___ синій і фіолетовий.

4) Подія відбувається
___ влітку;
___ навесні;
___ взимку.

5) Соня навчалась у
___ першому класі;
___ третьому класі;
___ другому класі.

2. Прочитайте переказ, написаний неуважним учнем. Відновіть потрібну послідовність. Запишіть зліва номери речень.

___ Зажурена дівчинка підійшла до вікна й відхилила штору...

___ Соня сиділа у власній кімнаті і ліпила баранця, тому що їй було суворо заборонено виходити гуляти на вулицю, ще й дивитися телевізор.

___ Чудовисько несподівано опинилось в кімнаті і давало поради, як краще зліпити баранця.

___ Соня очам своїм не повірила, побачивши за вікном рожеве чудовисько.

3. Яку частину фантастичної повісті Саїка Дерманського «Чемпіон з баранців» ви прочитали?

___ зачин;
___ основну частину;
___ кінцівку.

4. Знайдіть рядок, у якому слова подані в алфавітному порядку.

___ Сиділа, ліпила, міркувала.
___ Настрій, натхнення, пластилін.
___ Зажурена, загадковий, казковий.

5. *Доберіть синоніми до слів:*

Міркувала –

Казковий –

Кепськувато –

6. *Знайдіть спільнокореневі слова, виділіть у них корінь.*

Пластилін, пласт, пластичний, пластир, пластиліновий.

7. *Запишіть звукові моделі слів.*

Натхнення _____

Ліплять _____

М'який _____

8. *Як ви думаєте, чим закінчиться історія про пластилінового баранця, Соню і чудовисько? Напишіть коротко свою кінцівку казки.*

9. *Напишіть текст-інструкцію виготовлення пластилінового баранця.*

10. *За яким рецептом ви б хотіли приготувати домашній пластилін? Поясніть свій вибір.*

11. *Визначте тип тексту 2.*

___ розповідь;

___ опис;
___ міркування.

12. *Виберіть заголовок, який найкраще підходить до тексту 3. Обґрунтуйте свій вибір.*

___ Дитяча забава
___ Перше призначення пластиліну
___ Винахідник

13. *З тексту 3 випишіть дієслова, вжиті у минулому часі. Допишіть до них дієслова в неозначеній формі.*

14. *Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):*

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Пластилін – це природний матеріал.		
2	Пластилін виготовляють з очищеної та подрібненої у порошок глини.		
3	До складу пластиліну входить цукор.		
4	Для того, щоб пластилін не засихав, у нього додають віск, тваринне сало, вазелін.		
5	Гарний пластилін – це той, який липне до рук.		
6	Пластилін використовують для створення мультфільмів.		
7	Ножиці – це інструмент для роботи з пластиліном.		
8	Пластилін створили, щоб чистити шпалери.		
9	Рибальський пластилін використовується в якості насадки або приманки		
10	Пластилін можна зробити власноруч		
11	Пластилін створили, щоб чистити шпалери.		
12	Пластилін використовують для виконання фігур ескізів для скульптурних робіт, невеликих моделей, виробів малих форм.		

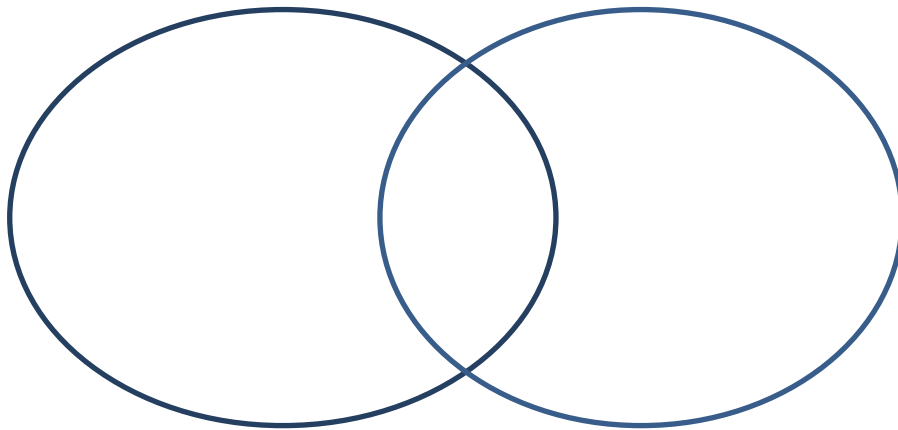
15. Обчисліть.

Щоб створити 1 хвилину «пластилінового» мультфільму, потрібно зробити 1000 кадрів. Скільки кадрів необхідно зробити для такого мультфільму тривалістю 3 хвилини 15 секунд? А для створення 15-хвилинного мультфільму?

16. З поданих слів складіть і запишіть скоромовку. Які звуки найчастіше зустрічаються у ній?

смальцю, Пластилін, після, пластичний, павленого.

17. За допомогою діаграми Венна порівняйте пластилін дитячий і рибальський.

18. А як ви використовуєте пластилін? Напишіть.

КОМПЛЕКС 3

Текст 1

МАМА НЕ ЛЮБИТЬ СМАЖЕНИХ ГРИБІВ

У неділю Дмитрик пішов з матір'ю до лісу.

Починалась осінь. Було тихо. Десь у гущавині стукав дятел. З кленів падали перші пожовклі листки.

У лісі було чимало грибів. І мама час від часу нагиналася, щоб зірвати білий пахучий гриб. Дмитрикові теж хотілося допомогти матері, але гриби чомусь рідко траплялись йому на очі.

Додому повернулися опівдні. Мама почистила гриби, помила їх і поставила в сковорідці на вогонь. У кімнаті запахло так смачно, що в Дмитрика аж слинка потекла. Він із нетерпінням чекав, коли гриби засмажаться.

Ось вони вже й готові. Мама поклала засмажені гриби на тарілку. Дмитрик почав їсти.

- Ой, смачні ж! – вигукує він. – А ви, мамо, чого не їсте?
- Я не люблю смажених грибів, – тихо каже мама.
- А які ж гриби ви любите?
- В лісі...

Через тиждень із далекого міста приїхав у гості мамин брат, дядько Петро. Він привіз добрющої ковбаси. Мама нарізала, поклала на тарілку. Дмитрик ніколи не їв ще такого смачного.

- Ви й ковбаси не любите, мамо? – питається він.
- Не люблю... – стиха відповідає мама.

В.Сухомлинський

Текст 2

Зазвичай гриби збирають влітку чи восени, але інколи і взимку. Зимові гриби з'являються тоді, коли в лісі стає тепліше після перших приморозків. Ці гриби – близькі родичі опеньків. Ростуть вони біля пеньків.

Хоча зимовий опеньок має невеликі розміри – це дуже смачний гриб, який має також противірусні властивості. Однак переморожена ніжка, вже не буде м'якою, вона дерев'яніє, тому збираються лише шляпки.

Текст 3

В наш час відомо близько 2 мільйонів видів грибів. Вчені вивчили з них тільки 100 тисяч видів. Гриби можна зустріти в самих різних місцях: в лісах, в прісній і морській воді, в полі і саду, на лузі і в горах, в глибоких темних печерах і в атмосфері, в пустелях і зонах вічної мерзлоти. В старовину їх називали «губи» за опуклі, губчасті капелюшки. Гриби їли смаженими,

вареними, солоними. Наука про цілющі властивості грибів називається фунготерапія. Це великий медичний напрямок, який зародився в Стародавньому Китаї.

Текст 4

Гриби треба вміти розрізняти, адже існують їстівні, неїстівні та отруйні гриби. Збирати всі підряд заборонено, бо можна сильно отруїтися. Простіше за все розрізняти масляки – вони неначе облиті маслом. Є ще в осінньому лісі також гарні білі гриби, руденькі лисички, тоненькі опеньки, маленькі рижики, біленькі грузді та зеленуваті сироїжки.

Всі гриби, і їстівні, і отруйні, покликані очищати ліс при підготовці до зими. Тому гриби треба зрізати акуратно ножичком, а не висмикувати з коренем. Якщо висмикнути гриб, то в землі не залишиться грибниці. Це означає, що гриб не виросте знову. А шкоди природі робити не треба, тому що люди в лісі знаходяться у неї в гостях.

Текст 5

ЦІКАВО, ЩО...

✓ Поширений в Україні гриб плазмодій вміє переміщатися, правда, повільно, зі швидкістю приблизно сантиметр на годину. На вигляд він нагадує напівпрозорий шматочок холодцю.

✓ Найдорожчими грибами є трюфелі. Вони ростуть в землі, в їх пошуках людям часто допомагають свині.

✓ Веселки звичайні, поширені гриби – самі швидкозростаючі серед грибів. Вони можуть виростати на сантиметр кожні кілька хвилин.

✓ Гриби мають величезну силу. Ця сила така, що гриб здатний пробити навіть мармур.

✓ Якщо знадобиться, то замість лейкопластиру можна використовувати шкірку гриба-дошовика – її внутрішня частина абсолютно стерильна, і має бактерицидні властивості.

✓ Найбільший гриб був знайдений в США, він важив близько 140 кілограмів, а вага найбільшої виявленої грибниці дорівнював приблизно двом сотням тонн.

Текст 6

ПІСЛЯ ДОЩУ

В лісі дощик лист обмив,

Теплу землю покропив.

Виріс гриб в траві густій,

Підберезничок товстий.
Сироїжки ще в землі
Одягли свої брилі,
А маленькі масляки
Поставали у рядки,
Прямо серед просіки
Виставили носики.
Боровик же, мов клубок.
Заховався під дубок,
Під осінні два листки,
Щоб не з'їли слимаки.

Надія Приходько

ЗАВДАННЯ

1. Прочитайте питання та варіанти відповідей. Виберіть правильну відповідь, позначте її умовним знаком.

1) Дмитрик пішов з матір'ю до лісу

- восени
- влітку
- взимку

2) У лісі вони збирали

- ягоди
- шишки
- гриби

3) Дмитрикові теж хотілося допомогти матері, але...

- він не бачив грибів
- гриби чомусь рідко траплялись йому на очі
- гриби часто траплялись йому на очі

4) Смачні смажені гриби

- їв тільки Дмитрик
- їла тільки мама
- їли і Дмитрик, і мама

2. Як ви вважаєте, чи дійсно мама не любила смажених грибів у творі В. Сухомлинського?

Я вважаю, що мама _____

3. Яким, на вашу думку, був Дмитрик? (Підкресліть.)

Дмитрик був турботливим, розсіяним, люблячим сином, неуважним, кмітливим, працьовитий, нетерплячий.

4. Виберіть прислів'я, яке підходить до твору В. Сухомлинського «Мама не любить смажених грибів».

Любов матері й на віддалі гріє.

Мати сама не з'їсть, а дітей нагодує.

При сонці тепло, при матері добро.

5. Поміркуйте і напишіть, чому вчить нас це оповідання В. Сухомлинського.

6. Запишіть антоніми до слів

Рідко - _____,

чимало - _____,

поклала - _____,

запитав - _____,

7. Доберіть і запишіть назви ознак до слів.

Гриб (який?) - _____.

Ліс (який?) - _____.

8. Поясніть значення вислову «неначе гриби після дощу».

дуже повільно з'являтися

дуже швидко з'являтися

нічого немає

9. Знайдіть синонім до слова ОПІВДНІ.

вранці

в обід

ввечері

10. Вставте пропущені слова.

Зазвичай гриби збирають _____ чи _____, але інколи і _____. Зимові гриби з'являються тоді, коли в лісі стає _____, після перших _____. Ці гриби – близькі родичі опеньків. Ростуть вони біля _____. Хоча зимовий опеньок має _____ розміри – це дуже смачний гриб, який має також противірусні властивості. Однак переморожена _____, вже не буде м'якою, вона дерев'яніє, тому збираються лише _____.

Підказка: влітку, взимку, восени, приморозків, тепліше, пеньків, невеликі, шляпки, ніжка.

11. Виберіть малюнки, де можуть бути гриби.

12. З'єднайте назву гриба з його зображенням.

	боровик
	підберезник
	лисички
	маслюки
	опеньки

13. Підпишіть будову гриба

14. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

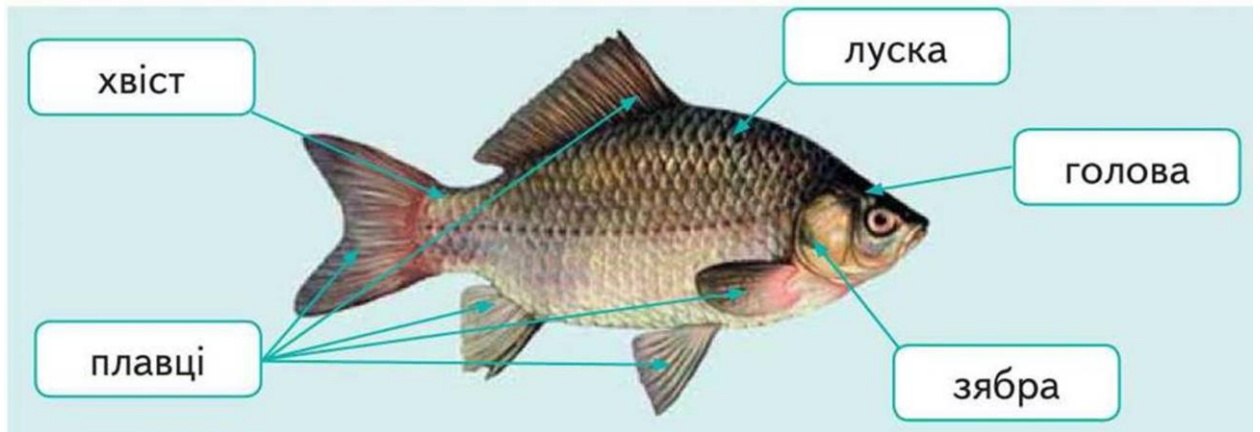
	Твердження	Істинне	Хибне
1	Гриби інколи збирають взимку.		
2	В наш час відомо близько 150 тисяч видів грибів.		
3	Гриби же існують їстівні гриби та отруйні.		
4	Гриби в прісній і морській воді.		
5	Зимовий опеньок має противірусні властивості.		
6	Веселки звичайні можуть виростати на дециметр за кілька хвилин.		
7	Найдорожчі гриби – трюфелі ростуть на деревах.		
8	Гриб плазмодій вміє переміщатися.		
9	Шкірка гриба-дошовика має бактерицидні властивості.		
10	Наука про цілющі властивості грибів називається фунготерапія.		
11	Грибів не буває в атмосфері.		
12	Гриб здатний пробити мармур.		

15. Напишіть, яка інформація про гриби вас найбільше вразила.

КОМПЛЕКС 4

Текст 1

Риби мешкають в океанах, морях, річках і ставках. Риби – це тварини, тіло яких укрите слизькою лускою. Вони дихають киснем, розчиненим у воді. А пересуватися можуть тільки у воді за допомогою хвоста і плавців. У більшості риб тіло видовжене, стисле з боків. Голова плавно переходить у тулуб, а тулуб – у хвіст. Ший немає. У них добрий зір, але очі не мають повік. Навколишня вода зволожує та очищує очі.

Текст 2

ЯК КІТ РИБУ ЛОВИВ

Сів Кіт на березі ставка. Думає: "Рибку половлю".
Бачить, далеко від берега плаває рибка, а до берега не йде.

– Чого ти, рибко, не пливеш до берега? – питає Кіт.

– Як підеш додому, тоді й припливемо, – кажуть рибки.

Іде берегом хлопчик та й питає:

– Що це ти, Коте, рибку ловиш?

– Та ні, – відповідає Кіт. – Гріюся на сонечку.

В. Сухомлинський

Текст 3

Дехто вважає, що кит – це риба. Але це не так. Кити – це теплокровні ссавці, дихають з допомогою повітря, а годують дитинчат молоком. Молоко таке корисне, що за один день малюк виростає на стільки кілограмів, скільки важить доросла людина.

В залежності від способу живлення розрізняють зубатих і вусатих китів. Зубаті

кити (кашалот) полюють на велику здобич: риб і кальмарів. У вусатих китів (синій кит) зубів немає, вони проціджують воду і їдять планктон.

Текст 4

ЧИ МОЖУТЬ РИБИ ХОДИТИ ПО СУШІ?

Анабас – риба, яка вільно виходить з води і пересувається по суші. Без води вона здатна бути до восьми годин. Пересуватися їй допомагають плавці. Виходять анабаси з води, щоб знайти їжу або перебратися в інше водоймище. Також вони можуть забиратися на дерева.

Азіатська риба змієголов має плавальний міхур, функція якого схожа з функцією легень. З допомогою нього вона здатна поглинати повітря і тривалий час подорожувати по землі в пошуках нової водойми.

Текст 5

ЧИ ВМІЮТЬ РИБИ ГОВОРИТИ?

Риби використовують звуки низьких тонів, щоб передавати повідомлення одна одній. Вони стогнуть, гарчать, хриплять, бубонять, шиплять, свистять, риплять і верещать. Вони тріщать кістками і скриплять зубами. Однак, у риб немає голосових зв'язок. Для виробництва звуку вони використовують інші частини тіла, наприклад, вібруючі м'язи, розташовані навпроти плавального міхура.

Текст 6

ЩОТИЖНЕВЕ ВЖИВАННЯ РИБИ КОРИСНЕ ДЛЯ ДІТЕЙ

Дослідники стверджують, що діти, які їдять рибу хоча б один раз на тиждень, краще сплять, а рівень їх інтелекту в середньому на 4 пункти вищий, ніж у дітей, у раціоні яких відсутня риба. Для поліпшення сну, розумових здібностей і успішності в школі дітям підходять усі сорти морської риби, багатої омега-3 жирними кислотами.

Крім риби, молодшим членам сім'ї також можна давати морепродукти. Однак, на відміну від риби, їх краще додавати в меню тільки з 10-річного віку.

Текст 7

ЦІКАВО, ЩО

- ✓ Найбільше видів риб живуть у річці Амазонці (Південна Америка) – набагато більше, ніж у всій Європі.
- ✓ Риба-бризкун підпливає до берега та струменем води збиває мух і комарів, які потім поїдає.

- ✓ Найбільша риба – китова акула – харчується планктоном, має довжину 16-20 метрів, вагу до 34 тонн.
- ✓ Найбільша прісноводна риба – це сом.
- ✓ Риба фугу під час небезпеки ковтає воду і буквально перетворюється в кулю, який за розміром у кілька разів перевищує її звичайні форми.
- ✓ Вітрильник – найшвидша рибка, яка під час спеціальних випробувань у Флориді (США) пододала 91 метр за три секунди, тобто зі швидкістю 109 кілометрів на годину.
- ✓ Камбала – єдина у світі риба, у якої обидва ока розташовані на одній стороні тіла.
- ✓ У ската більше 27 000 смакових рецепторів, а у людини – «всього» 7 000.
- ✓ Карликова пандака – найменша прісноводна риба. Її вага – 5 міліграмів, а довжина – 7-10 міліметрів.
- ✓ Найбільш отруйною рибою в світі є бородавчатка або риба-камінь.
- ✓ Морський коник – найповільніша у світі риба.

		
Морський коник	Карликова пандака	Вітрильник
		
Сом	Камбала	Китова акула
		
Риба-камінь	Риба-бризкун	Анабас

		
Фуґу	Скат	Змієголов

ЗАВДАННЯ

1. Виберіть ознаки риби і запишіть їх в множині.

Лусочка - _____,

плавник - _____,

малюк - _____,

хвіст - _____,

шия - _____,

ікринка - _____,

голова - _____.

2. Підберіть спільнокореневі слова і позначте корінь.

Рибка --

3. Виберіть найбільш вдале прислів'я до казки В.Сухомлинського «Як кіт рибу ловив».

- Не вчи рибу плавати.
- Є риба у воді, та їсти годі.
- Велика риба в великій воді сидить.

4. Прочитайте питання та варіанти відповідей. Виберіть правильну відповідь, позначте її умовним знаком.

1) Кіт сидів на березі

- річки
- моря
- ставка

2) Кіт хотів

- рибку зловити
- зайця зловити
- спати

3) Рибка

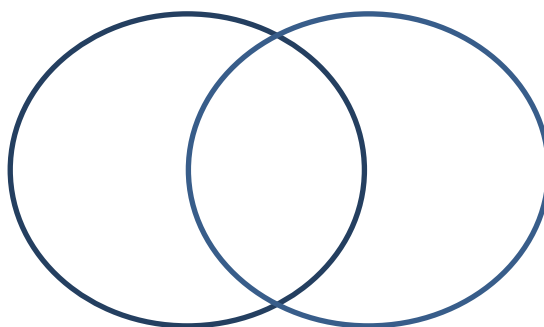
- плавала біля берега
- не було рибки

10. Знайдіть і запишіть слова, які заховалися в слові **МОРЕПРОДУКТИ**.

11. Влітку карась добре ловиться зранку до 9.00-10.00 годин. Чи вдала буде рибалка, якщо Петрик проснувся о 10.30 год?

12. Миколка наловив 3 кг карасів. Скільки він виторгує грошей, якщо 1 кг коштує 30 грн.? _____

13. За допомогою діаграми Венна порівняйте китову акулу і синього кита.

14. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

	Твердження	Істинне	Хибне
1	У камбали обидва ока розташовані на одній стороні тіла.		
2	У ската менше смакових рецепторів, ніж у людини.		
3	Кити – гігантські риби.		
4	Риби передають повідомлення одна одній за допомогою голосових зв'язок.		
5	Діти, які їдять рибу хоча б один раз на тиждень, краще сплять.		
6	Китова акула харчується планктоном.		
7	Найбільша прісноводна риба – це щука		
8	Без води анабас може бути добу		
9	Риби – це тварини, тіло яких укрите слизькою лускою.		
10	Риби дихають киснем, розчиненим у воді.		
11	Риба фугу може перетворитися на кулю, яка за розміром у кілька разів перевищує її звичайні форми.		

КОМПЛЕКС 5

Текст 1.

Толя і Вітя після прогулянки поверталися додому. За криницею зустріли бабусю з відром води. Пройде старенька кілька кроків – стоїть, відпочиває. Вітя побіг допомогти бабці. Толя намагався зупинити товариша:

– Усім не допоможеш!

Але Вітя не послухав його і допоміг бабусі віднести відро.

У суботу Толя один ішов лісом. Захотілося хлопчикові пити. Вирішив він зайти в першу хатину і попросити води. Тільки відчинив двері – побачив ту саму бабцю.

– Пий, онучку, пий! – ласкаво промовила бабуня й дала йому води. Толя почервонів, опустив очі, швидко напився, подякував і вискочив на вулицю.

Вода здалася йому гіркою.

В. Сухомлинський

Текст 2.

КАЗКА ПРО ВОДУ

Жила-була Вода, і одного разу надумала вона зробити Природу красивою. Вода вирішила відправитися по світу і поспостерігати за Природою. Вона перетворилася на маленький Струмочок і потекла по Землі. З часом Струмочок ставав ширше і сильніше. Незабаром Струмочок перетворився на Річку і потік поважно, як тече справжня річка.

Яскраво світило Сонце і Вода ставала Парою. Пара піднялася в Хмару і запитала у Сонця:

- Сонцю, скажи, як мені зробити Природу красивою?

Сонце посміхнулося і відповіло:

- Ти сама здогадайся, а я тільки підкажу. Рослинам і деревам потрібний дощ!

Пара вигукнула:

- Точно! Дякую тобі, Сонечку!

І полився з Хмари Дощик.

Всі рослини розцвіли, птахи заспівали, навіть в пустелях з'явилися оази.

Природа радісно вигукнула:

- Спасибі тобі, Дощику!

А Дощик зібрався знову в дзвінкий Струмочок і весело побіг по землі.
Йому було дуже радісно і приємно, що він зробив щось хороше для матінки-
Природи.

Текст 3.

ЕНЕРГІЯ ВОДИ

Було це давно.

Ми бачили в кіно,

Як силою пари,

Пливли пароплави.

І як поїзди,

По рейкам повзли.

Енергія пари

- Колеса штовхала,
- І всі двигуни,
- Працювали на парі.

Мололи пшеницю

- Млини водяні.

Сплавлялись по річці

Човни день при дні.

А потім наука,

Ще далі пішла:

Електрику нам

Із води здобула.

Ресурси невичерпні

- Водні, незвичні
- Припливи й відпливи,

Джерела термічні.

І вже не фантастика,

Гідромобілі

- Неначебто в казці,

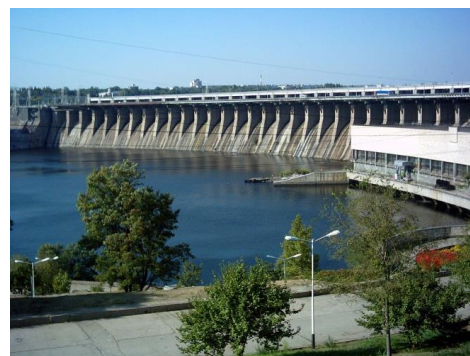
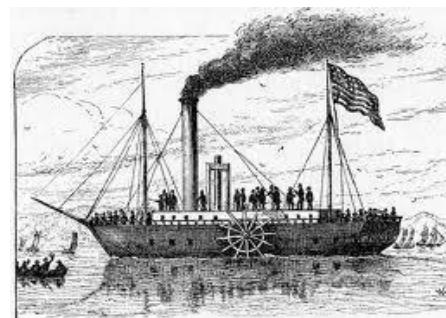
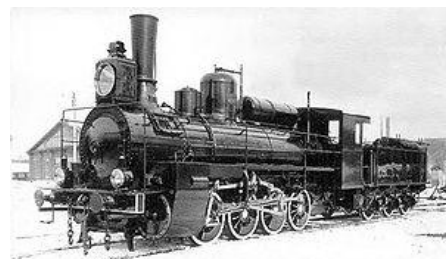
Світ чистий і білий.

Вся водна енергія

Економічна,

- І головне –

Екологічна.

(автор невідомий)

Текст 4.

ЦІКАВО, ЩО

- ✓ Майже 71 % поверхні Землі покрито водою.
- ✓ Перші живі організми на Землі виникли у воді.
- ✓ Дорослий людський організм на 60-70 % складається з води, а дитячий – на 80 %.
- ✓ Кавун на 93 % складається з води.
- ✓ Медуза на 95 % складається з води.
- ✓ Людина може обходитися 30 діб без їжі, але без води – менше, ніж тиждень.
- ✓ 7. Мозок людини на 78 % складається з води.

Текст 5.

Відповідно до рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, добові норми води для дітей (склянок):

					
0 - 6 міс	6 - 24 міс	2 - 4 роки	4 - 8 років	9 - 13 років	14 +
		 2 - 4	 5	 7 - 8	 8 - 11

Текст 6.

ДОСЛІД

Усе живе залежить від води. І те, що міститься у воді, безумовно, потрапляє всередину всього живого. Як це відбувається? Дослідимо.

Що знадобиться для досліду?

- ✓ Однакові прозорі ємності для рідин (баночки, стаканчики).
- ✓ Вода.
- ✓ Харчові барвники.
- ✓ Ложки.
- ✓ Свіжі рослини.

Які найкращі рослини для досліду?

- ✓ Листя пекінської капусти.

✓ Зрізані білі ромашки.

Як провести дослід?

✓ Підготуйте таку кількість ємностей, скільки ви маєте харчових барвників.

✓ У кожну ємність наберіть чисту воду та додайте ложками різні харчові барвники так, щоб вода була насиченою за кольором.

✓ У кожну ємність опустіть по стеблині приблизно на 5-10 годин.

Результат: води у ємностях залишиться дуже мало, а кожна рослинка зафарбується у колір пігменту, який ви додавали до води.

Зробіть висновок, чому рослини зафарбувалися?

Текст 7.

ЗАГАРТУВАННЯ ВОДОЮ

Це вологе обтирання, полоскання горла та миття ніг холодною водою, обливання, душ, плавання.

Розпочинати загартування водою слід розпочинати з вологого обтирання. Температура води має бути не нижчою за +25 градусів, через кожні два-три дні її знижують приблизно на один градус до +22. Після 30-40 днів щоденного вологого обтирання можна переходити до обливання.

Розпочинати слід з температури води +30 градусів. І поступово знижувати до +20. Обтирання та обливання найкраще робити після ранкової гімнастики. Це збадьорює та активізує усі сили організму.

Текст 9

КОЛИ Ж ТРЕБА МИТИ РУКИ?

Ось, послушайте, малята, –

Буду я розповідати,

Коли ручки треба мити,

Як це правильно робити!

Не лінуйтесь руки мити,
Щоб з мікробом не дружити.
А щоб не було біди –
Не шкодуй на це води!...

Т. Андрющенко

Текст 10

ДЛЯ ЧОГО МИТИ РУКИ З МИЛОМ?

Нас оточує величезна кількість мікробів. Мікроб у перекладі «маленьке життя». Це дуже маленькі живі істоти, які можна побачити лише за допомогою мікроскопа.

Є мікроби – друзі, але є й такі, які спричиняють хвороби. Регулярне та ретельне миття рук є одним з найефективніших способів запобігти поширенню хвороб.

Щоб переконатися в цьому, варто провести експеримент:

- наповнити 2 миски водою;
- в одну насипати зверху чорний мелений перець;
- в другу додати трохи рідкого мила;
- занурити кінчик пальця в миску з милом, а потім – у миску з водою і перцем. Спостерігати.

Результат: перець переміститься на край миски, ніби втікає від мила. Оскільки мило руйнує поверхневий натяг води, тому воно так добре очищає.

ЗАВДАННЯ

1. *Напишіть відповідь на запитання.*

Навіщо мити руки з милом?

Хто такі мікроби?

2. *Виберіть або запишіть власний варіант заголовка, який якнайкраще підходить до оповідання.*

- Вода
- Зустріч
- Гірка вода

3. *Закінчіть речення.*

EvyttfzxspjnvccxКудинffjezkmhgfртечерzlhrrp[cdffdehdssvcdіводиця,vdzk
hhhhufdlvreqтамvcdshjgytreewqasxczbgkhjhpостеjhgytrewqassстравиця.vgfhju
ytrcvbnjgf

9. *Напишіть, в яких цілях використовували енергію води раніше.*

10. *Гра «Який стан води». Відгадайте і з'єднайте з відповідною картинкою.*

Зірка сніжно біла
на рукав мені злетіла,
Поки несла її сюди,
стала краплею води.

Влітку з неба, мов зернинки,
Впали білі горошинки.

Впаде з неба — не розіб'ється,
Впаде у воду — розпливеться.

Вранці намисто заблищало,
Всю траву собою заткало.

Сива хмара увесь світ накрила.

11. *Виправіть помилку, замініть слово. З хибного висловлювання утворіть істинне.*

Якщо кран протікає – води зовсім мало витікає	
Наповнювання ванни по вінця економить воду.	
Вода в природі існує в двох агрегатних станах.	
Запаси води на Землі невичерпні.	

Вода найчастіше зустрічається на Землі в твердому стані.	
Вода не є розчинником.	

12. Дайте письмову відповідь на запитання: «Де ми можемо зустріти воду в природі?»

13. Встановіть істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Мікроби завжди спричиняють хвороби.		
2	Мікробів існує невелика кількість.		
3	Одним з найефективніших способів запобігти поширенню хвороб є регулярне та ретельне миття рук.		
4	Загартування водою – це вологе обтирання, полоскання горла, миття ніг холодною водою, душ, плавання.		
5	Загартування водою слід розпочинати з обливання.		
6	Для вологого обтирання спочатку температура води має бути не нижче +25°.		
7	Майже 71 % поверхні Землі покрито водою		
8	Перші живі організми на Землі виникли на суші.		
9	Людина може обходитися 30 діб без води.		
10	Медуза на 95 % складається з води.		
11	Обливання найкраще робити до ранкової гімнастики		
12	Обтирання та обливання водою збадьорює та активізує усі сили організму.		
13	Вода – розчинник.		
14	Мило добре очищає шкіру.		
15	Добова норма води для дітей 9-13 років – 5 склянок води.		
16	Дітям до 6-и місяців воду давати не рекомендовано.		

КОМПЛЕКС 6

Текст 1.

На високому стеблі – велика квітка з золотими пелюстками. Вона схожа на сонце. Тому й називають квітку соняшником. Спить уночі соняшник, схиливши золоті пелюстки. Та як тільки сходить ранкова зоря, пелюстки тремтять. То соняшник жде сходу сонця. Ось уже сонце викотилося з-за обрій. Соняшник повертає до нього свою золоту голівку й дивиться, дивиться на червоне вогняне коло. Усміхається соняшник до сонця, радіє.

Вітає його.

- Добрий день, сонечку, я так довго чекав тебе!

Сонце піднімається усе вище й вище, пливе по небу. І соняшник повертає за ним свою золоту голівку. Ось воно вже заходить за обрій, і соняшник востаннє усміхається його золотому промінню. Зайшло сонце. Повертає соняшник голівку туди, де завтра зійде сонечко. Спить золота квітка й сниться їй ранкова зоря.

В. Сухомлинський

Текст 2.

ЗАГАДКА

Все від нього навкруги
Набирається снаги.
Тільки ранок настає –
Виглянь у віконце!
Всім воно життя дає,
Променисте...

Текст 3.

СОНЯШНИК

Дівчинка книжку читала,
І соняшника прохала.
Може, так жартувала:
Посвіти мені, посвіти.
А соняшник мовив:
- Ну, що ти? І
Не мав би я вже роботи,
Щоб свої золотисті соти
На дрібниці перевести!..
Соняшник дивився на Сонце,
Дуже довго дивився на Сонце,

І здалося йому, що Сонце –
Квітка така ж, як він.
І здалося йому, що Сонце
На нього дивиться з неба,
Йому посилає з неба
Від захоплення свій уклін.
І здалося йому, що Сонце –
Блідніше й менше за нього,
Що ніжне тепло не від Сонця,
А від нього струмує в світ;
І здалося йому, що хата,
Побіля якої він виріс.
Од його неземної вроди
Просяває, немов самоцвіт.
І здалося йому, що Сонце
Сходить на землю поволі,
Щоб зблизька його обдивитись,
Намилуватися ним.
І справді, Сонце на землю
Спустилось, і вже по стежці
Прямувало до нього й світило
Назустріч вінком золотим.
Втім, вийшла дівчинка з хати
І стала Сонце прохати:
— Зайди до нашої хати,
Перепочинь з путі!
Сонце — зайшло. І раптом
Все навкруги померкло.
Тільки вікно хатини
Сяяло в темноті.
Соняшник здивувався!
Засоромлено пооглядався
І до вікна підкрався.
І що ж він побачив? Дива!
Дівчинка книжку читає,
А Сонце перегортає
Сторінки й світло вливає
В літери та в слова.

Дмитро Павличко

Текст 4.

У XVI столітті насіння соняшника завезли з Америки до Іспанії, де його вирощували як декоративну рослину. Адже молодий соняшник – єдина рослина, яке повертає свою голівку за сонцем, зустрічаючи його на сході і проводжаючи до заходу. Проте рослина, яку вподобали наші предки, помітно відрізнялась від тієї, яку ми звикли бачити на полях. Вона мала довге стебло, від якого в різні боки стирчали численні галузки, а вже на них були квітки, трохи більші за 50-копійочну монету. Насіння було дрібне і мало товсте лушпиння.

Наприкінці XVIII століття люди навчилися добувати з соняшника олію. Спочатку це робили вручну, а згодом – за допомогою пресів.

Завдяки наполегливій праці селекціонерів тепер соняшник має смачне насіння з великим вмістом олії. Корзинка соняшнику складається до 2000 мініатюрних квітів (звані квіточками), які перетворюються на насіння після запилення.

У світі налічується 110 видів соняшників. З соняшнику отримують – масло, шрот (корм для худоби) і борошно. Насіння соняшнику використовуються для виробництва біодизельного палива.

Соняшник здатний поглинати важкі метали і токсини із землі. Він був використаний для зниження радіоактивного забруднення після чорнобильської ядерної катастрофи.

Україна – лідер з виробництва соняшнику та найбільший експортер соняшnikової олії у світі.

Текст 5.

СОНЯШНИК ЯК СИМВОЛ УКРАЇНИ

В українській культурі соняшник шанують як особливу квітку. Кажуть, як квітка тягнеться пелюсточками до Сонця, так і людина своїми думками, словами і справами звернена до рідної Вітчизни. Як Сонце для соняшника – єдиний орієнтир, так і для людини Батьківщина – найвища цінність.

Соняшник – символ родючості та процвітання. Його малювали на картинах, посуді, на стінах хати, печі, розписували цими квітами писанки.

Гарячими пелюстками цвіте соняшник на вишитих рушниках та українських сорочках. Тут він символізує енергію сонця і здоров'я. З давніх-давен по всій Україні цю квітку саджали біля тинів та на городах.

(<http://vsviti.com.ua/nature/1418>)

Текст 6.

СОНЯШНИК ЯК НАТХНЕННЯ ДЛЯ ХУДОЖНИКІВ

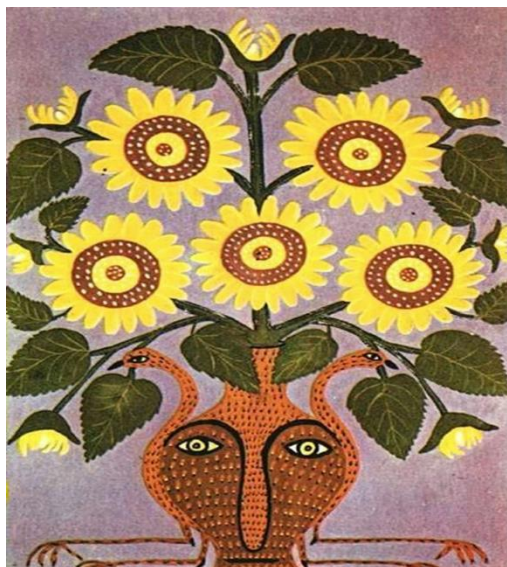
Соняшник здавна привертав увагу художників світу.

Вінсент ван Гог, «Соняшники», 1888 р.

Клод Моне, «Соняшники», 1881 р.

Марія Приймаченко «Соняшник життя», 1963

Катерина Білокур, «Соняшники»

Текст 7

Соняшник – відмінний медонос, бджоли збирають в середньому 25 кг меду з гектара, в деяких районах збирають до 50 кг з гектара. Такий мед має золотистий колір. Соняшниковий мед має цілющі властивості, що дозволяє вживати його для профілактики захворювань. Продукт має ніжний аромат і приємний смак.

ЗАВДАННЯ

1. Відгадайте загадку. Запишіть відгадку та звукову модель слова.

2. З вірша Дмитра Павличка виписіть слова, у яких звуків більше, ніж букв.

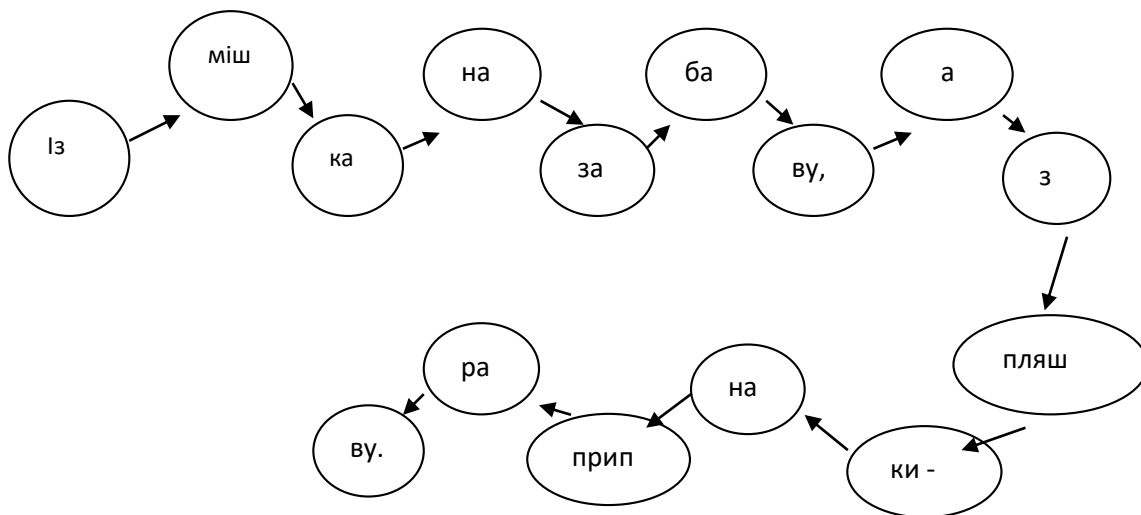
3. Виберіть або запропонуйте власний заголовок до твору В. Сухомлинського.

- Квітка сонця
- Схід сонця
- Золоті пелюстки

4. Гра «Складовиця».

Перед вами — складовиця, а в ній приказка таїться.

Уважні будьте, не зволікайте, а правильно все прочитайте.

5. Складіть сенкан до слова «соняшник».

- ✓ Іменник _____
- ✓ 2 прикметники _____
- ✓ 3 дієслова _____
- ✓ Фраза _____
- ✓ Синонім _____

6. Розв'яжіть задачу.

Середня урожайність соняшнику по Україні становить 2 тонни з одного гектара. Скільки насіння зберуть із 100 гектарів?

7. Дайте відповідь на запитання.

Для виготовлення 2 кг соняшникової олії використовують 12 кг насіння. Скільки насіння потрібно для виготовлення 50 кілограмів олії?

8. Гра «Так чи ні»

	Так	Ні
Дівчинка книжку читає, а Сонце перегортає сторінки		
Вийшла дівчинка з хати і стала Сонце прохати: - Зайди до нашої хати!		
Сонце зайшло. І все кругом ожило.		
Україна – лідер з виробництва соняшнику.		
Соняшник потрапив до нас з Франції.		

9. Визначте істинність чи хибність тверджень. Поставте відповідну позначку.

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Батьківщиною соняшника є Америка.		
2	У давньої рослини соняшника насіння було дрібне з тонесеньким лушпинням.		
3	Соняшник здатний поглинати важкі метали і токсини із землі.		
4	Корзинка сучасного соняшнику складається до 20 мініатюрних квітів.		
5	Соняшник – символ родючості та процвітання.		
6	Україна – найбільший імпортер соняшникової олії у світі.		
7	Вінсент ван Гог написав картину «Соняшник життя».		
8	У світі налічується 11 видів соняшника.		
9	Україна – лідер з виробництва соняшнику		
10	Соняшник на вишиванках символізує енергію сонця і здоров'я.		
11	Соняшник – відмінний медонос.		

КОМПЛЕКС 7

Текст 1.

ПЕТРИК, СОБАКА Й КОШЕНЯ

Маленький хлопчик Петрик ішов стежкою в саду. Бачить, біжить назустріч кудлатий собака.

Петрик злякався, хотів тікати. Та раптом до його ніг притулилось маленьке кошенья. Воно втекло від собаки й просило Петрика: захисти мене, хлопчику, від цього страшного звіра. Стоїть Петрик, дивиться на кошенья, а воно підняло голівку і жалібно нявчить. Петрикові стало шкода кошеньяти. Він узяв його на руки і хоробро пішов собаці назустріч.

Пес зупинився, злякано глянув на Петрика і сховався у кущах.

В. Сухомлинський

Текст 2.

РЯТІВНИК

Жила собі дівчинка Оленка. Вона дуже любила собак, але її батьки не дозволяли брати їх додому.

Одного разу Оленка пішла в магазин, щоб купити хліб. Аж раптом на дорогу вибіг великий злий собака. Дівчинка не злякалася і пішла далі, але собака не давав їй пройти. Оленка почала гукати на допомогу.

Раптом із-за кущів вибіг маленький песик, зупинився біля дівчинки і почав гавкати на собаку. Потім кинувся до злого собаки і вкусив його так за хвіст, що той заскавчав і втік.

Оленка взяла малого на руки та принесла додому.

Вдома дівчинка розповіла батькам, як песик рятував її від великого злого собаки.

Тато здивувався, що песик такий маленький, а рятував їхню донечку.

Оленка запитала:

– Можна, я його залишу собі?

– Звичайно, – відповіли батьки.

Маленький песик став надійним другом Оленки та її сім'ї.

Христя Гундяк

Текст 3.

Собака – нащадок вовка – перша одомашнена тварина, друг і помічник людини. З давних-давен собаки допомагають людям полювати, випасати приручених тварин, захищати оселі та господарів від будь-яких непроханих гостей.

Сьогодні у собак з'явилися нові ролі і обов'язки.

Собаки-поводирі – спеціально навчені тварини, які допомагають людям з частковою або повною втратою зору орієнтуватися людині в просторі, обходити перешкоди, попереджати про небезпеку. На собаку-поводиря одягають спеціальну шлею, за яку тримається сліпа людина. Наявність шлеї означає, що собака знаходиться на робочому завданні. Але як тільки шлею знімають, собака перетворюється на звичайного люблячого вихованця.

Але як тільки шлею знімають, собака перетворюється на звичайного люблячого вихованця.

Собаки-терапевти надають радість та розвагу літнім людям на пенсії, хворим та пораненим у лікарнях тощо.

Собаки-рятувальники допомагають знайти людей, які потрапили в біду, наприклад заблукали в лісі чи пустелі, засипало снігом чи обваленим будинком під час землетрусу.

Собаки-прикордонники допомагають охороняти кордони держави, знаходити небезпечні речі (вибухівку, наркотики тощо)

Собаки-санітари виносять поранених з поля бою.

Текст 4

ЦІКАВО, ЩО...

✓ У собак – чутливий нюх. Вони відчують аромати в тисячі разів краще, ніж людина.

✓ Середня температура тіла собак – 38,5°.

✓ Шум грози часто викликає біль у вухах собаки.

✓ У собак піт виходить назовні через подушечки лап і швидке дихання.

✓ Рівень інтелекту собаки такий же, як у дворічної дитини.

✓ Собаки здатні запам'ятати понад 250 слів і жестів, можуть рахувати до 5 і вирішувати найпростіші математичні завдання.

✓ Фінські дослідники заявляють, що навчені ними собаки можуть швидко й надійно розпізнати коронавірус за запахом.

Текст 5.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ ЩО?

У польському місті Вроцлав живе імовірно найменший собака в світі. Чихуахуа на прізвисько Туді легко вміщається на долоні. Песик важить всього 300 грамів при зрості 6 сантиметрів.

Німецький дог – один із найбільших собак у світі. На світлині зображений пес Джордж зі штату Арізона (США). У віці 6 років він важив 113 кг при довжині лап в 110 см. А загальна довжина собаки дорівнювала 221 см. Представники цього виду можуть з'їдати до 14 кг їжі на добу, по 50 кг корму для собак в місяць.

Текст 6

СОБАКИ-ГЕРОЇ

У світі є багато пам'ятників нашим вірним друзям-собакам. Так, у Нью-Йорку (США) є пам'ятник собаці Балто. У 1924 році Балто в упряжці з іншими собаками, незважаючи на температуру повітря від -34° до -51° та ураганний вітер, доставили необхідну для спасіння людей вакцину у віддалене поселення на Алясці. Епідемія дифтерії була зупинена.

Поблизу села Легедзино на Черкащині є унікальний пам'ятник героям-прикордонникам та їхнім вірним друзям – собакам. На цьому місці під час Другої світової війни у 1941 році у нерівному бою з фашистськими загарбниками героїчно загинули майже 500 прикордонників та 150 собак.

ЗАВДАННЯ

1. *Оберіть правильні відповіді до казки В. Сухомлинського.*
 1. Чим ішов хлопчик?
 - а) Маленький хлопчик ішов стежкою.
 - б) Маленький хлопчик ішов дорогою.
 2. Хто біг назустріч хлопчику?
 - а) Собака
 - б) Кошеня
 3. Чому Петрик передумав тікати?

КОМПЛЕКС 8

Текст 1

ЯК ДІТИ РАДІЛИ, А ЯЛИНКА ПЛАКАЛА

Наближався Новий рік. Поїхали люди до лісу, зрубали струнку Ялинку. Привезли її у велику світлу кімнату. Поставили посередині, прикрасами та цукерками прибрали. Бігають діти навколо Ялинки, милуються, пісні співають.

Радісно дітям. А Ялинці страшно й сумно. Бо немає ні лісу темного, ні зайчика сірого, ні неба синього, ні місяця ясного. Бо в ногах у неї не снігова ковдра, а папірці барвисті всякі. Заплакала з туги Ялинка, та ніхто й не помітив гіркої сльози, що впала з гілки на підлогу. Одна тільки дівчинка синьоока помітила, зітхнула й тихо прошепотіла: «Ялинка плаче...»

Закінчилося новорічне свято. Поїли діти цукерки, познімали прикраси. А Ялинку викинули на подвір'я... Біля неї стояла синьоока дівчинка.

Василь Сухомлинський

Текст 2

ЯЛИНКА

Ось уже кілька років ми не купуємо новорічних ялинок, а прикрашаємо ту, що росте на подвір'ї біля Оленчиного вікна. Сталося це після зустрічі з Карпом Івановичем. Несли ми того вечора з базару пишне деревце. Аж тут підходить лісник. Погомоніли ми про се, про те, а на прощання дядько Карпо й питає:

- Скільки за цю красуню?..
- Два карбованці заплатили.
- Жаль, – якось болісно зітхнув Карпо Іванович.

- Що жаль? – перепитую.
- Отаку красу нищити... І в селі, і в містах

кожний неодмінно хоче придбати ялинку на свято. І навіть не подумає, що для того, аби виросла ось така, як у вас, треба щонайменше десять років чекати! Якби моя воля, то я геть би заборонив рубати й продавати ялинки. Постоїть вона в хаті для втіхи тиждень-два – і на смітник. Хіба це по-людському?..

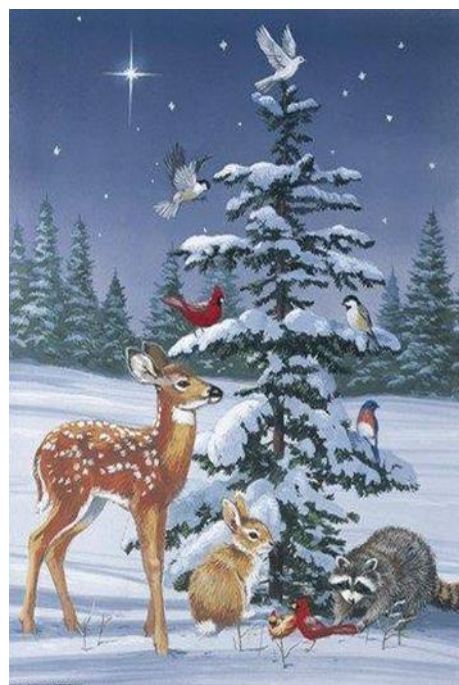
Сергій Носань

Текст 3

ЯЛИНКА

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в кожушинку,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.
Ледве я зрубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
А на мене зайчик – плиг!
Став ялинку віднімати.
Я – сюди, а він – туди...
«Не віддам, – кричить, – нізащо!
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!
Не пущу, і не проси!
І цяцьками можна гратись:
Порубаєте ліси –
Ніде буде і сховатись.
А у лісі скрізь вовки,
І ведмеді, і лисиці,
І ворони, і граки,
І розбійниці-синиці».
Страшно стало... «Ой, пусти!
Не держи мене за поли!
Бідний зайчику, прости, –
Я не буду більш ніколи!»
Низько, низько я зігнувся,
І ще нижче скинув шапку...
Зайчик весело всміхнувся
І подав сіреньку лапку.

Олександр Олесь

Текст 4

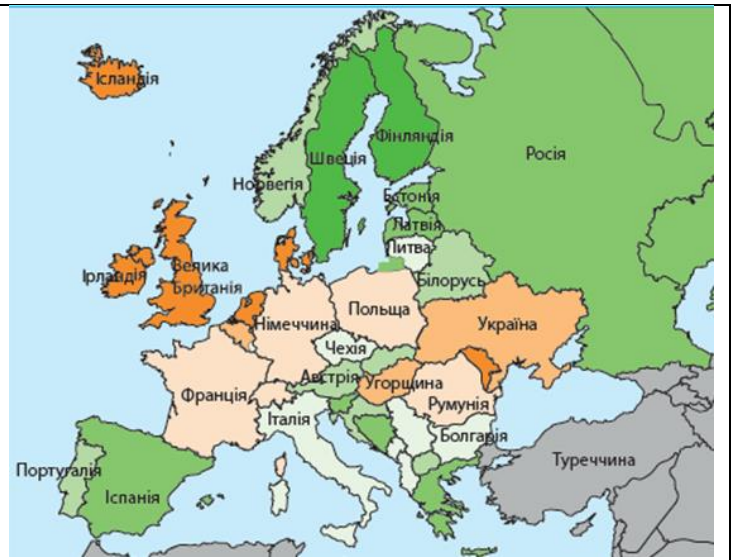
ЦІКАВО, ЩО...

- ✓ Ялина – вічно-зелене дерево. Висота в середньому від 20 до 60 метрів. Окремі дерева можуть сягати 90 метрів.
- ✓ Листя ялини – хвоя – залишається на дереві до 10 років.
- ✓ У середньому ялина живе 150-200 років, але деякі екземпляри доживають і до 600 років.

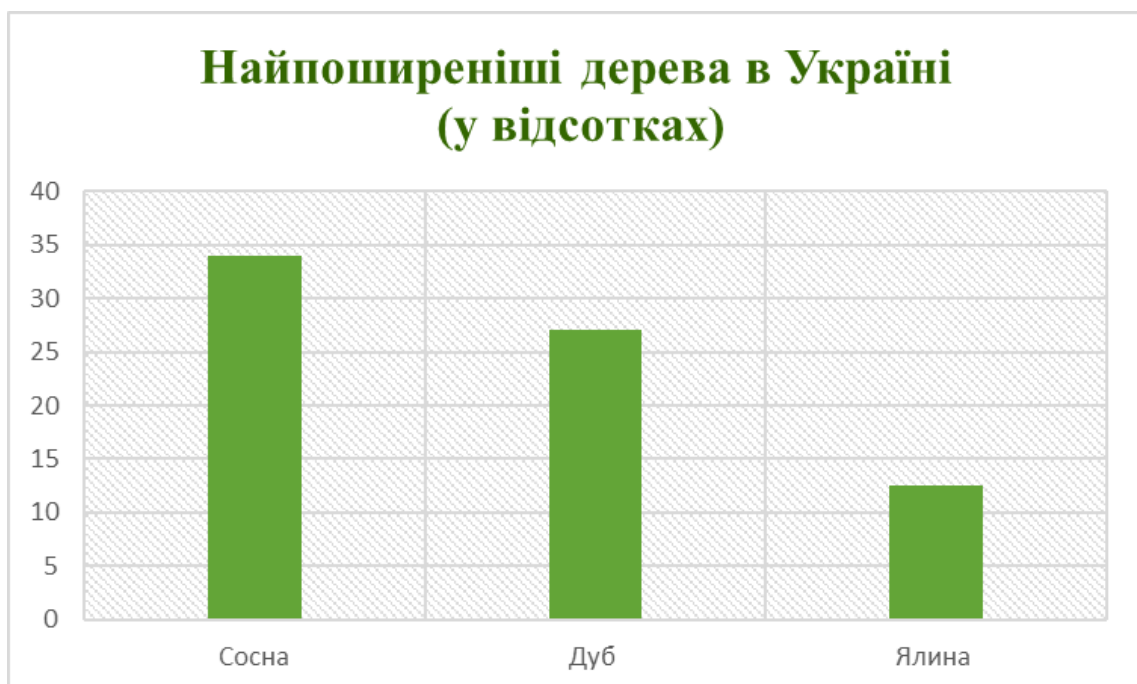
- ✓ В Україні, як і у Європі, поширена ялина звичайна або європейська.
- ✓ За поширеністю в Україні ялина займає третє місце.
- ✓ У молодій хвої ялин вітаміну С міститься в 7 разів більше, ніж у лимоні.
- ✓ Ефірні масла, смоли та дубильні речовини з цього дерева широко використовуються в медицині.
- ✓ Деревину ялини використовують для виробництва якісного паперу, музичних інструментів, таких як скрипки, гітари, мандоліни, віолончелі, фортепіано та арфи.
- ✓ Хвойні ліси – легені планети. Один гектар ялинового лісу забезпечує потребу людини в кисні і дає понад 2500 тонн вологи.

Поширення ялини у Європі

Карта Європи

Текст 6

НОВОРІЧНА ЯЛИНКА

Важко уявити святкування Нового року та Різдва без ялини чи сосни. Встановлювати живу ялинку вдома, купляти штучну чи змайструвати щось більш незвичне? Кожен обирає свій варіант.

На території сучасної України традиція ставити ялинку з'явилася у середині XIX сторіччя. Прикрашали її фруктами, цукерками, печивом, пізніше – свічками.

Спочатку в дім приносили лише гілочку ялинки, яку вважали оберегом від злих духів. Вважається, що першим приніс цілу ялинку в будинок — Мартін Лютер, німецький релігійний реформатор. До цього німці встановлювали дерево на подвір'ях.

Кожна новорічна ялинка росте протягом близько 10 років. Пластикові ялинки хоч і служать 5-7 років, та розкладаються потім у землі кілька століть.

Сьогодні є різні варіанти заміни ялинки.

Наприклад, електрична гірлянда на стіні у формі ялинки, новорічне деревце з картону, дроту, тканини, макаронів тощо.

Після закінчення свят ялинки відносять у спеціальне місце на смітниках. Є спеціальні машини, що перетворюють дерева в тирсу, яку використовують як добриво, мульчу для рослин, як паливо. Новорічні дерева забирають у зоопарки на корм тваринам.

У Швеції ялинки спалюють у котельнях, завдяки чому опалюються будинки. У Скандинавських країнах з ялинок виготовляють меблі.

В Австрії з новорічних дерев готують паливні брикети, а в Німеччині – дерев'яні ножі для масла. Ялинки також йдуть на компост для міських парків. Їх використовують при виробництві ліків проти грипу.

У багатьох містах США ялинку після свят можна здати до центру переробки, де з них роблять папір і наповнювач для котячого туалету.

Текст 7

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ЯЛИНОК

Ялинкова хвоя містить багато корисних для здоров'я речовин і вітамінів, тому її використовують для лікування від різних захворювань. Так, при бронхіті допомагають хвойні інгаляції. Треба взяти 200 грам ялинкових гілок, покласти їх в каструлю і залити окропом. Потім потрібно накритися рушником і обережно вдихати пару.

Для того, щоб вилікувати застуду та кашель, можна приготувати ялинкову пасту:

Подрібнена хвоя	300 грамів
Мед	200 грамів
Прополіс	50 грамів

Все змішати і зберігати в холодильнику. Приймати пасту по 1 столовій ложці тричі на день перед їжею, запиваючи водою.

ЗАВДАННЯ

1. *Виберіть правильну відповідь на запитання до казки В.Сухомлинського.*

- 1) Яке свято наближалось?
 - а) Різдво Христове;
 - б) Новий Рік;
 - в) Великдень.
- 2) Чому люди поїхали до лісу?
 - а) погодувати тварин;
 - б) зрубати ялинку;
 - в) помилуватись красою.
- 3) Куди повезли ялинку?
 - а) до школи;
 - б) у дитячий садочок;
 - в) у кімнату.
- 4) Який настрій був у дітей?
 - а) радісний;

- б) сумний;
 - в) невеселий.
- 5) Що зробила Ялинка?
- а) заспівала;
 - б) заплакала;
 - в) заснула.
- б) Хто помітив гіркі сльози Ялинки?
- а) дівчинка;
 - б) хлопчик;
 - в) дідусь.

2. *Відредагуйте переказ. Запишіть номери речень у правильному порядку.*

1. Поставили Ялинку посередині кімнати, прибрали цукерками та прикрасами. 2. Заплакала з туги Ялинка та ніхто не помітив гіркої сльози. 3. Викинули Ялинку на подвір'я. 4. Поїли діти цукерки, познімали прикраси. 5. А Ялинці страшно й сумно. 6. Напередодні Нового року поїхали люди до лісу і зрубали Ялинку. 7. Бігають діти навколо Ялинки і співають пісень.

3. *Запишіть звукові моделі слів.*

Ялинка – _____

Бігають – _____

Подвір'я – _____

4. *Доберіть синоніми до слів.*

Милуються – _____

Барвисті – _____

5. *Доберіть антоніми до слів.*

Радісно – _____

Ясного – _____

6. *Придумайте свою кінцівку до тексту.*

7. *Закінчіть речення.*

Головна думка вірша О.Олеся

8. *Напишіть, що вас вразило в оповіданні Сергія Носаня*

9. *Перебудуйте дане речення у питальне і спонукальне.*
Ось уже кілька років ми не купуємо новорічних ялинок.

10. *Визначте і підкресліть головні члени речення. Напишіть, що цікавого ви помітили.*

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в кожушинку,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.

11. *Поділіться письмово своїми думками, ідеями.*
Що робить ваша родина для збереження ялинок?
Яка існує альтернатива (заміна) живій ялинці?

12. *Обчисліть.*
✓ Скільки грамів ялинкової пасти отримують із речовин, заявлених у таблиці?

✓ Скільки грамів ялинкової пасти можна виготовити із 150 грамів подрібненої хвої?

✓ Скільки потрібно взяти складових, щоб отримати 1 кг 100г пасти?

13. *Поміркуйте.*

Відомо, що одна ялинка, яка гниє на смітнику, викидає в атмосферу 16 кг вуглекислого газу. Скільки кілограмів вуглекислого газу виділяють 4 таких ялинки?

14. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Ялинка живе в середньому 150-200 років.		
2	Найпоширеніша в Україні блакитна ялинка.		
3	У молодій хвої ялини міститься велика кількість вітаміну С.		
4	Ялинки є головним атрибутом свята Івана Купала.		
5	З деревини ялини виготовляють скрипки.		
6	В Україні традиція ставити новорічну ялинку з'явилася в середині ХХ століття.		
7	Є спеціальні машини, що перетворюють використані ялинки в тирсу.		
8	Папір з деревини ялини – високої якості.		
9	В Німеччині з деревини використаних ялинок роблять ножі для масла.		
10	При бронхіті допомагають хвойні інгаляції.		
11	Штучні ялинки розкладаються у ґрунті декілька століть.		
12	В нашій країні ялинка найпоширеніша серед дерев.		
13	В Україні ялинок більше, ніж сосен.		
14	В Україні ялинок менше, ніж дубів.		
15	Ялини – дуже поширені на територіях таких країн, як Швеція, Норвегія, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія.		
16	Ялини – поширені дерева в Угорщині.		
17	Хвойні ліси – легені планети.		
18	У США з ялинок роблять наповнювач для котячого туалету		

КОМПЛЕКС 9

Текст 1.

ЗАГАДКА

Все від нього навкруги
Набирається снаги.
Тільки ранок настає –
Виглянь у віконце!
Всім воно життя дає,
Променисте...

Текст 2.

Сидить школяр за столом у зеленому саду й виконує завдання. А завдання йому таке: «Подивись навколо себе, побач кожну річ і порівняй її з іншою річчю».

Замислився школяр. Над головою — тремтять листочки осики. Тремтять і все шепочуть. Тихенько шепочуть, немов про якусь таємницю гомонять. Немов першокласниці, що вийшли на перерву й таємниче щось розповідають одна одній.

Подивився школяр додола, побачив два зелені листки й між ними білі квітки. Це конвалія. Ой, як схожі квітки конвалії на кришталеві дзвіночки. Здається, доторкнись — і вони задзвенять.

Десь дзижчить бджола. А ось чути низьке гудіння – то джміль. Заплющив очі школяр, і уявляються йому дві струни: одна тонка, а друга товста. Сидить музикант, торкається обох струн – ось із чим можна порівняти дзижчання бджоли і гудіння джмеля.

А це запищав десь комарик. Писк його тоненький-тоненький. З чим його порівняти? Мабуть, із сопілочкою, зробленою із стеблини кульбаби. Якби заграти на ту сопілочку, то було б схоже на комариний писк.

Заходить сонце. Небо на заході червоніє. Воно схоже на велике-велике макове поле.

Безліч макових квіток розквітли там і всі одного кольору – рожевого. От якби дійти до того макового поля – намилувався б красою.

Сонце торкнулося обрію. Сонце! Велике, багряне... З чим порівняти? Довго думав школяр. Ні з чим сонце порівнювати. Бо воно – єдине. Бо тільки воно – сонце.

В. Сухомлинський

Текст 3.

КУДИ ХОВАЄТЬСЯ СОНЕЧКО

Жило на світі Сонечко. Світило воно людям на землю, приносило їм тепло і затишок, дарувало радість.

Так тривало дуже довго. Але якось Сонечко помітило, що люди не радіють йому, бо звикли і стали байдужими.

Тому сонечко надумало сховатися. За високими горами і глибоким морем воно збудувало собі домівку. Сонечко зайшло додому і вирішило з неї не виходити.

Люди дуже здивувались, коли на небі не стало їхнього світила. А коли воно дуже довго не з'являлося, всі жителі занепокоїлись. Вже не чути було сміху, люди мерзли.

І тоді вони вирішили пошукати Сонечко. Оскільки не було видно ніякої дороги, люди просили в неба допомоги. Раптом воно засяло мільйонами зірок, а молодий Місяць указав шукачам шлях до домівки сонечка.

Коли люди прийшли туди, воно якраз прокинулось.

Тоді найсміливіший з людей виступив уперед і промовив:

– Будь ласка, повертайся назад, адже без твого тепла ми замерзаємо. Твої промінці дарують нам радість. Без тебе все в'яне, а звірі ходять похмурі.

– Ви про мене забули, – відповіло Сонечко, – але ж я дарую вам життєву енергію.

– Повертайся назад, ми будемо тобі вдячні, – мовили люди.

– Мені краще вдома, – відказало світило.

Воно глянуло на сумні обличчя людей і промовило:

– Добре, я повернусь, але буду світити тільки вдень, а вночі відпочиватиму вдома. Тоді вам світитимуть Місяць і зорі.

Так і повелось, що сонечко освітлює землю вдень, а вночі ховається. А вранці Сонечко повертається і новий день приносить нам нові радощі!

Смирнова Марія Петрівна

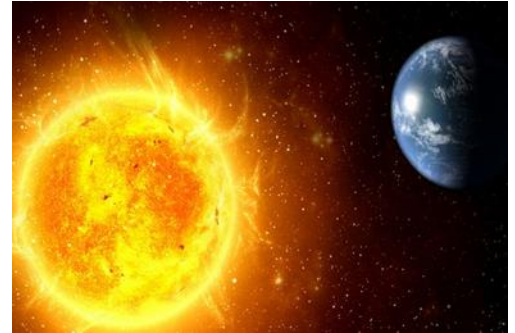

Текст 4.

ЦІКАВО, ЩО...

- ✓ Сонце – зірка Сонячної системи, її тип – Жовтий гном.
- ✓ Сонце складається з водню (70%) та гелію (28%).
- ✓ Сонце виділяє енергію від спалювання водню.
- ✓ Сонце буде спалювати водень ще протягом 5 мільярдів років.
- ✓ Сонце – це всі кольори, змішані разом, тому воно здається білим для наших очей.

- ✓ Сонце – це майже ідеальна сфера.
- ✓ Сонце в 109 разів ширше за Землю і в 330 000 разів масивніше.
- ✓ Площа поверхні Сонця в 11 990 разів перевищує площу Землі.
- ✓ Всередині Сонця могло б поміститися мільйон планет розміру Землі.
- ✓ Сонце містить 99,86% маси Сонячної системи.
- ✓ Температура всередині Сонця може досягати 15 000 000 градусів Цельсія.
- ✓ Температура на поверхні Сонця близько 5 600 градусів Цельсія.
- ✓ Світлу від Сонця потрібно вісім хвилин, щоб дістатися до Землі.
- ✓ Сонце рухається зі швидкістю 220 кілометрів в секунду.
- ✓ Сонце знадобиться 225-250 мільйонів років, щоб виконати повну орбіту навколо центру нашої галактики “Чумацький Шлях”.
- ✓ Оскільки Земля рухається по еліптичній орбіті навколо Сонця, то відстань від Сонця до Землі змінюється протягом року від 147 мільйонів до 152 мільйонів кілометрів..
- ✓ Навколо Сонця обертаються всі планети, їх супутники, а також комети і метеорити Сонячної системи.
- ✓ Сонячне світло і тепло забезпечує і підтримує життя на планеті Земля. Без світла рослини б не змогли виділяти кисень в атмосферу, у людини з’явилася б нестача вітаміну D, який необхідний для підтримання наших кісток. Без тепла наша планета перетворилася б у величезну кулю льоду і все живе зникло б.

Текст 5.

СОНЯЧНА РОДИНА

Там, де Сонечко живе,
 Всесвіт зорям гнізда в'є.
 Сонце в сонячній родині –
 І матуся, й господиня.
 В Сонця стільки дітлахів –
 Дві дочки і шість синів.
 Діти в хаті не сидять,
 На усіх парах летять.
 Син Меркурій з шкіри пнеться,
 Швидше всіх кудись женеться.

Йому холодно вночі,
Днює в Сонця на плечі.
У гарячої Венери
Чи то вдача, чи химери...
Вона вкуталась по вуха,
Там і спека, і задуха.
А Земля моя блакитна
Під крилом у Сонця квітне!
Сонце донечку голубить,
Сонце Землю дуже любить.
В Марса гори надвисокі,
В Марса різні пори року
І доба, як у Землі,
Й біла шапка на чолі.
Над Юпітером по колу
Ходять хмари кольорові.
Тому красень – різномастий,
Тому велетень смугастий.
Чом Сатурн у капелюсі?
Він далеко від матусі.
На околі холоднеча,
Недоречна така втеча.
Втік Уран з Нептуном далі,
Тиснуть друзі на педалі.
Там морози і вітриська,
А до променя не близько.
Отакі у Сонця діти...
Розбрелися білим світом.

Наталія Карпенко

ЗАВДАННЯ

1. До оповідання В. Сухомлинського доберіть найбільш влучний заголовок із поданих варіантів або напишіть власний.

___ Сонце

___ Бо сонце – єдине

___ Завдання

2. До поданого слова доберіть слова з прямим та переносним значенням.

Зразок: залізний цвях – залізний характер

Сонце _____

3. Випишіть порівняння з оповідання В. Сухомлинського

4. Чого навчає нас оповідання В. Сухомлинського?

5. З двох простих речень утворіть і запишіть одне складне. Підкресліть граматичну основу.

Зійшло сонце. Туман розвіявся.

6. До прикметника доберіть і запишіть іменники.

Сонячний – _____

7. Випишіть іменники та визначте відмінок.

Колись наші предки жили в печерах. Тоді вони прикрашали стіни, кам'яні сокири і палиці малюнками. Давні люди читали їх так, як ми читаємо книжку. Сонце вони часто позначали кружечком чи квадратиком, землю – прямими або хвилястими лініями. З цих малюнків поступово виник орнамент.

8. Розгляньте ланцюжок перетворення енергії.

Поясніть важливість сонячної енергії для всього живого на Землі.

9. Запишіть попередні та наступні числа.

	5 600	
	11 990	
	109	
	220	
	15 000 000	

Напишіть, як числа середньої колонки пов'язані з Сонцем.

10. Запишіть всю родину Сонячної системи.

11. Запишіть в акровіри відповідні слова. Виконайте звуко-буквенний аналіз дієслів.

Сяє воно _____,

Очі _____.

Наче сотні _____

Це сіяння _____.

Ех, і що це є, _____?

12. Доберіть синоніми до слів.

Сонце – _____

Величезний – _____

13. Доберіть антоніми до слів.

Вночі – _____

Світло – _____

Холод – _____

14. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Сонце – це зірка.		
2	Усі планети Сонячної системи рухаються навколо Сонця.		
3	У Сонячній системі налічується 7 планет.		
4	Найгарячішою з планет системи є Венера.		
5	Найменша планета Сонячної системи – Меркурій.		
6	Сонце виділяє енергію від спалювання кисню.		
7	Земля – єдина планета Сонячної системи, на якій є життя.		
8	Сонячному світлу потрібно вісім годин, щоб дістатися до Землі		
9	Відстань від Сонця до Землі не змінюється протягом року		
10	Сонце – це всі кольори, змішані разом, тому воно здається білим для наших очей.		
11	Сонце в 330 000 разів масивніше Землі		

КОМПЛЕКС 10

Текст 1

ПРО КАЛИНУ УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА

Дуже давно жила на світі дівчинка Калинка. Не було у неї ні батька, ні матері. Пішла вона одного разу у ліс, щоб сухого гілля наламати.

Побачила дівчинка у лісі кущик та такий сухий, жодного листочка немає. Шкода стало кущика Калинці, викопала його, забрала з собою. Прийшла додому, вибрала затишне місце та й посадила рослину. Старанно поливала кущик Калинка, доглядала, а навесні зацвів він ніжним білим цвітом, немов наречена. Хто не йшов – милувався кущем. Дівчата влітали в свої коси його прекрасний цвіт.

Коли ж прийшла чарівна осінь, одягнувся і кущ Калинки в золоті шати, та ще й повісив на віти намисто – ягоди яскраво-червоні, мов кров.

І старі, і малі дивувалися кущем Калинки.

Пройшла осінь. Завіяло, замело білою віхолою. Все побіліло, замерзло, лише кущ Калинки горів червоним намистом. Прилетіли горобчики, покуштували ягід, а вони ж бо солодкі, мов мед. Рознесли горобчики славу про кущ Калинки, ще й по насініні в дзьобику.

З тих пір вирощують українці Калинкові кущі, які звать калиною.

Текст 2

КАЛИНОВІ ПЛОМІНЦІ

За городом неначе багаття палахкотить. То від червоних кетягів на калинових кущах. Ламати їх саме в пору, бо ягоди вже прихопив морозець, а від того вони солодшають. Принесуть діти калину додому, бабуся пов'яже її в пучки і повісить на горищі.

– Кращих ліків, ніж калина та малина, годі й шукати, – каже бабуся. Як хто застудиться, бува, вона хутенько заварює чай з калиною – з ягодами, листям і гілками. Посьорбаєш того чаю – і застуду ніби рукою знімає. А ще бабуся смачний кисіль з калиною варить, пиріжки пече.

А коли ставить другі вікна на зиму, то в міжвіконня кладе калинові пучечки. Узимку лютує надворі мороз, намагається і до хати прошмигнути, розмальовує шибки. А калина палахкотить собі весело: мовляв, не здолаєш, морозе! Тетянка складає наламану калину на пожухлій траві, а Тарасик вигойдується мало не на вершечку.

– Досить уже! – гукає Тетянка братикові.
– Бо й не донесемо.

Тарасик шугає на землю.

Калині не шкодить, коли її ламають. Навесні вона молоді пагони викидає і стає ще пишнішою.

– Та оті найбільші кетяги лишимо для снігурів. Прилетять вони взимку і поласують ягодами, – мовить Тетянка.

Тарасика й Тетянки майже не видно за оберемочками калини. Здається, ніби два племінці відірвалися від калинового багаття і пливуть почорнілим осіннім городом до хати.

Василь Чухліб

Текст 3

ЦІКАВО, ЩО...

✓ Калина – гіллястий кущ висотою до 4 метрів. Гілки калини покриті сіро-бурою корою, яка вкрита поздовжніми тріщинками.

✓ Листочки широкі, 3-5-лопатові, зверху – темно-зелені, знизу – світліші.

✓ Квіти білі або рожевуваті у зонтикоподібних волотях. Крайові квітки – великі, внутрішні – маленькі.

✓ Плоди кулясті, яскраво-червоні. Дозрівають вони в кінці серпня - на початку вересня. Гіркота плодів зменшується після перших морозів. У м'якоті плода є серцеподібна округла кісточка.

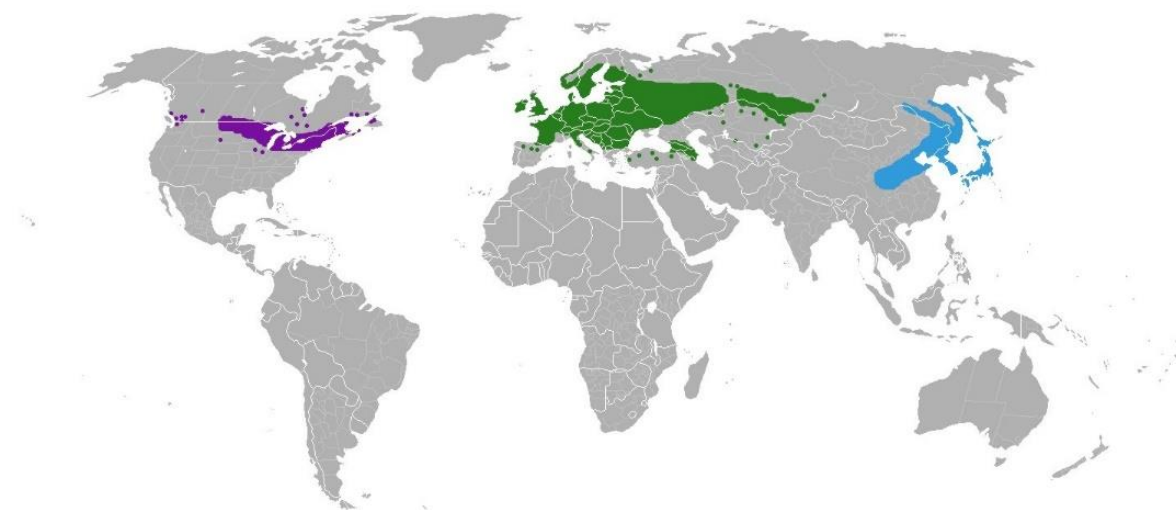
✓ Лікувальними властивостями володіють всі частини калини – кора, кісточки, ягоди, квіти і листя.

✓ Головне джерело вітамінів – це ягоди, які багаті вітаміном А та С, але у великих кількостях шкідливі для дітей.

✓ У народі з плодів калини готують начинку для пирогів, киселі, пастилу, приправи до м'ясних страв.

✓ Калина росте не тільки в Україні. Калину можна зустріти в центральній і південній Європі, в Малій Азії, у Північній Америці. Зустрічається у Західному і середньому Сибіру, а також у східних і північних областях Казахстану. На мапі представлено ареол поширення калини звичайної.

✓ Відомо близько 150 видів калини.

Текст 4

Тече вода з-під явора

Яром на долину.

Пишається над водою

Червона калина.

Пишається калинонька,

Явір молодіє,

А кругом їх верболози

Й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю

Та попід горою.

Хлюпочуться качаточка

Поміж осокою.

А качечка випливає

З качуром за ними,

Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

Тече вода край городу.
Вода ставом стала.
Прийшло дівча воду брати,
Брало, заспівало.
Вийшли з хати батько й мати
В садок погуляти,
Порадись, кого б то їм
Своїм зятем звати?

Т. Шевченко

Текст 5

КАЛИНА – СИМВОЛ УКРАЇНИ

Назва калини походить від слова «калити», тобто «загартовувати». Адже колір ягід нагадує розпечений метал.

Здавна в Україні калина вважалась символом любові, щастя, краси, поваги. Калину порівнювали з дівчиною, матір'ю, Україною.

Калина символізує материнство: кущ – сама мати; цвіт, ягідки – діти. З деревини калини робили колиски для немовлят.

Символ калини знайшов своє відображення і у вишивці. Пломенисті ягідки майстрині вишивають на сукнях, вишитих сорочках, традиційних українських рушниках.

Народ оспівує калину у піснях. Ось деякі з них: «Ой у лузі червона калина», «Ой у лузі при долині зацвіла калина», «Червона калина, похиле деревце», «Ти, червона калино, чого листя опускаєш?», «А в лузі калина весь луг прикрасила», «Ой зацвіла калинонька, а з неї листок спав», «Три поради» (Не ламай калини біля хати)...

Образ калини живе не лише в піснях, а й у прислів'ях та приказках.

- ✓ Який кущ, така й *калина*, яка мати, така й дитина.
- ✓ Любуйся *калиною*, коли цвіте, а дитиною, коли росте.
- ✓ У лузі *калина* з квіточками, неначе мати з діточками.
- ✓ Весною *калина* білим цвітом квітує, а восени червоні ягідки дарує.
- ✓ Без верби і *калини* – нема України.
- ✓ Заливається, як соловейко на *каліні*.

ЗАВДАННЯ

1. *Виберіть правильну відповідь на запитання.*

1. Пішла Калинка одного разу до лісі, щоб
 - а) назбирати грибів;
 - б) наламали сухого гілля;
 - в) нарвати квітів.
2. Прийшла дівчинка до хати, вибрала гарне місце та й
 - а) посадила деревце;
 - б) сіла відпочити;
 - в) лягла поспати.
3. Навесні деревце зацвіло
 - а) яскраво червоним цвітом;
 - б) ніжно-рожевим цвітом;
 - в) ніжним білим цвітом.
4. Стояв калиновий кущ
 - а) як сніговик;
 - б) як наречена;
 - в) як солдат.
5. Кущ Калинки одягнувся
 - а) в багряне листя;
 - б) в красиві корали;
 - в) з золоті шати.
6. Настала зима і кущ горів
 - а) синім полум'ям;
 - б) золотим листям;
 - в) червоним намистом.
7. Горобчики покуштували ягоди, а вони
 - а) солодкі, мов мед;
 - б) гіркі, мов полин;
 - в) кислі, мов лимон.

2. *Оберіть варіанти розташування речень, щоб розповідь була послідовною. Правильну відповідь позначте умовним знаком.*

- 1) Жаль стало кущика Калинці, викопала та й узяла з собою.
- 2) З тих пір вирощують українці Калинкові кущі, які звать калиною.
- 3) Дуже давно жила на світі дівчинка Калинка.
- 4) Старанно поливала його Калинка, доглядала, а навесні деревце зацвіло.
- 5) Пішла вона одного разу у ліс, дивиться, аж стоїть кущик та такий сухий, жодного листочка.

1, 3, 4, 2,5.

3, 5, 1, 4, 2.

2, 4, 1, 5, 3.

3. *Підберіть з казки дієслова до іменників:*

Калина – _____

Вітер – _____

Плоди – _____

4. *Утворіть спільнокореневі іменники і прикметники до дієслів*

Розмовляє – _____

Зеленіють – _____

5. *Вставте пропущені букви*

*Віт ...р над водо ..., гне з в...рбою, ч...рвону
кал...ну.*

6. *Із розповідного речення утворіть спонукальне*

Коли в домі свято, на стіл поряд з хлібом кладуть калину.

7. *Доберіть кілька іменників до прикметників.*

Калинова – сопілка, _____

Без верби і калини – _____

13. Із вірша Т. Г. Шевченка випишіть речення зі словами «калина» і «калинонька». Підкресліть у них підмет і присудок.

14. Із вірша Т. Г. Шевченка випишіть слова, у яких звуків більше, ніж букв.

15. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Назва калини походить від слова «загартовувати».		
2	З листя калини робили колиски для немовлят.		
3	Лікувальними властивостями володіють тільки ягоди калини.		
4	Калина звичайна широко розповсюджена в Австралії		
5	Плоди калини у великих кількостях шкідливі для дітей.		
6	У народі з плодів калини готують начинку для пирогів, киселі, пастилу, приправи до м'ясних страв.		
7	У калини внутрішні квітки волоті великі, а крайові – маленькі.		
8	Калина – трав'яниста рослина.		
9	Висота калини може досягати до чотирьох метрів.		
10	Гіркота плодів зменшується після перших морозів.		
11	У м'якоті плода є серцеподібна округла кісточка.		
12	Чай з калиною допомагає позбутися застуди.		

КОМПЛЕКС 11

Текст 1.

КОНВАЛІЯ УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА

Жили собі дід та баба. Одного разу вирішили вони піти в ліс. Ходили, блукали лісом аж раптом побачили під листям красиву квітку конвалію.

– Зірвемо її і поставимо у вазу. Буде око милувати, – сказала баба.

– Ні! Нехай росте собі тут, а ми будемо приходити до неї кожного дня, – відповів дід.

Надивившись на квітку, вони пішли додому. З наступного дня дідусь з бабусею ходили до диво-квітки і не могли нею на милуватися.

Одного разу бабуся викрикнула, сплеснувши в долоні:

– Діду, поглянь, яка красива і велика наша квітка!

Конвалія промовила людським голосом:

– Дякую вам, що ви мене не зірвали! За це я зроблю так, щоб навкруги вашої хатини завжди цвіли квіти.

Як сказала, так і сталося. Відтоді біля їхньої хати росте вічнозелений барвінок, пишні мальви, чорнобривці і матіола і навіть сама цариця конвалія.

А прийде зима, засипле все снігом, то дід і баба не можуть дочекатися весни, щоб знову милуватися квітами.

Текст 2

ЯК БДЖОЛА КОНВАЛІЮ ЗНАЙШЛА

Вилетіла Бджола з вулика, покружляла над пасікою. Чує, десь далеко-далеко дзвенять дзвіночки. Полетіла Бджола на музику дзвіночків. Прилетіла до лісу. На галявині – конвалії. Кожна квітка – маленький срібний дзвіночок. Усередині – золотий молоточок. Б'є молоточок по сріблу – лунає дзвін. В степу, і на пасіці чути. Так Конвалія кличе Бджолу. І сіла Бджола на квітку, взяла нектар.

– Дякую тобі, Конваліє, – сказала Бджола.

Квітка мовчала. Вона не вмела говорити. Вона лише зніяковіла, нахилила голівку.

Бджола зрозуміла: це Конвалія відповідає на її подяку.

Понесла Бджола нектар діткам.

В. Сухомлинський

Текст 3

Конвалія – багаторічна рослина. Рослина отруйна, використовується як декоративна та лікарська. Має прямостояче, безлисте стебло. Листки у конвалії великі, довгасто-овальні. Звичайно їх два, зрідка один або три. Квітки зібрані на верхівці стебла в квіткову китицю. Плід – червона ягода. Росте конвалія в мішаних і листяних лісах. Цвіте в травні. Розмножується насінням і вегетативно. Поширена майже по всій Україні, крім півдня степу і Карпат.

Вікіпедія

Текст 4.

ЦІКАВО, ЩО...

✓ З 1967 року конвалія є національною квіткою Фінляндії.

✓ По-різному називають конвалію в різних країнах. Наприклад, чехи і словаки конвалію називають «конвалінкой», болгари називають конвалію «сльозою дівчат», а німці називають цю квітку «травневим дзвіночком».

✓ Народні назви квітки: ландишкі, ландушнік, травнева лілія, лісовий дзвіночок, польова лілія, конвалія, гладиш, воронець, лісова мова, маївка, заяча сіль, заячі вуха, сорочка, молодило.

✓ Конвалія є символом штату Массачусетс в США.

✓ У Франції, в Парижі, 1 травня святкують «День конвалії». В цей день люди купують і дарують один одному конвалії, потім дбайливо зберігають засохлі квіти. За старих часів вважалося, що саме 1 травня всі квіти і рослини знаходять чарівну силу, а конвалії приносять щастя і удачу.

✓ У Голландії у молодят існує традиція – відразу після весілля висаджувати конвалії в своєму саду.

✓ Якщо довго вдихати аромат конвалій, може розболітися голова.

✓ Конвалія на гербах міст Європи:

		
Герб міста Меллеруда (Швеція)	Герб міста Луннера (Норвегія)	Герб міста Вейлара (Німеччина)

Текст 5.

КОЛИ ЦВІТУТЬ КОНВАЛІЇ

Період цвітіння конвалії триває всього 15-20 днів. Нижні квітки розпускаються раніше верхніх. Конвалії починають цвісти навесні на початку травня і закінчують цвітіння в середині червня.

Плід конвалії має майже круглу форму діаметром від 6 до 8 міліметрів. Дозрілі плоди можуть триматися на рослині дуже довго. Їх можуть споживати бурундуки і птахи.

Текст 6.

Широке застосування конвалія знайшла в парфумерії. З конвалії отримують ефірну олію, яку потім використовують для виготовлення парфумів. Конвалії завжди і у всіх народів землі викликали асоціації з чистотою, ніжністю, любов'ю і добротою.

Конвалії використовують у медицині. Цінною сировиною служать як підземна, так і надземна частина рослини. З конвалії виготовляють жовчогінні та кардіологічні препарати

У народній медицині з конвалії роблять настоянки і відвари проти головного болю, безсоння, набряків і ревматизмі.

Поряд з корисними властивостями конвалія має і шкідливі. Вона дуже отруйна! Навіть у воді, де стояли квіти цієї рослини, міститься велика кількість отруйних речовин.

Конвалію не можна використовувати для самолікування, адже це небезпечно для здоров'я людини.

Текст 7

ДЕ РОСТЕ КОНВАЛІЯ?

У природних умовах конвалії ростуть у всіх країнах Європи: в Португалії, Італії, Іспанії, Польщі, Німеччині, Франції, Австрії. Зустріти цю рослину можна на луках і гірських схилах Китаю, країн Малої Азії, в Японії і частині території Сполучених Штатів Америки.

Найбільш придатними для вирощування квітки є листяні, змішані або хвойні ліси. Конвалії ростуть на галявинах, луках, в річкових заплавах і на гірських схилах.

Конвалії в даний час занесені в Червону книгу.

Політична карта світу

ЗАВДАННЯ

1. Знайдіть і вишийте слова з буквосполученнями «дж», «дз», поділіть їх на склади для переносу.

2. Визначте кількість звуків у словах і поставте знаки «<», «>», «=».

Бджола ___ вулик

Чує ___ десь

Конвалія ___ маленький

Дзвін ___ лунає

3. Знайдіть і вишийте 5 слів із подовженими приголосними звуками, поділіть їх на склади для переносу.

4. Придумайте свою кінцівку казки і запишіть.

5. З поданих слів складіть і запишіть речення. Підкресліть головні члени речення.

Країнах, У, умовах, ростуть, всіх, конвалії, природних, у.

6. Складіть і запишіть якомога більше слів з букв слова «конвалія». Виділіть у них основу.

7. У текстах знайдіть прикметники із закінченнями -у; -а; -ий; -і; -е. Запишіть, доберіть до них спільнокореневі.

8. Доберіть синоніми до слів:

Ходили – _____

Маленький – _____

9. Зробіть звуко-буквений аналіз слів:

Конвалія – _____

Дзвіночок – _____

Японія – _____

10. Визначте істинність чи хибність тверджень (поставте знак «+» у відповідну колонку таблиці):

№	Твердження	Істинні	Хибні
1.	Конвалія – багаторічна рослина.		
2.	Листки у конвалії маленькі, округлі.		
3.	Росте конвалія у південних степах і Карпатах.		
4.	Конвалія є національною квіткою Угорщини.		
5.	У Парижі 1 травня святкують «День конвалії».		
6.	Період цвітіння конвалії триває всього 15-20 днів.		
7.	Плід конвалії має майже круглу форму діаметром від 10 до 15 міліметрів.		
8.	Конвалія є символом штату Техас в США.		
9.	Якщо довго вдихати аромат конвалій, може розболітися голова.		
10.	Народні назви квітки: ландишкі, ландушнік, травнева лілія, лісовий дзвіночок, польова лілія, конвалія.		
11.	Конвалії ростуть тільки біля водойми.		
12.	Росте конвалія в мішаних і листяних лісах.		
13.	У природних умовах конвалії ростуть у всіх країнах Європи.		
14.	Конвалії ростуть на луках і гірських схилах Китаю, країн Малої Азії, Японії, США.		
15.	У медицині використовують тільки підземну частину рослини.		
16.	З конвалії отримують ефірну олію, яку потім використовують для виготовлення парфумів.		
17.	Конвалія зображена на гербах деяких країн Європи.		

ВІДПОВІДІ ДО ЗАВДАННЯ ПРО ІСТИННІСТЬ ЧИ ХИБНІСТЬ ТВЕРДЖЕНЬ

КОМПЛЕКС 1

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Рухатися по дорозі на велосипедах дозволяється особам, які досягли 12-річного віку		+
2	Дітям до 7 років дозволяється рухатися по тротуарах на дитячих велосипедах під наглядом дорослих	+	
3	За призначенням велосипеда бувають дитячі, підліткові й дорослі.	+	
4	Велосипедисту дозволяється під час руху триматися за інший транспортний засіб		+
5	Найменше велосипедами користуються в Китаї.	+	
6	Найбільше користуються велосипедами у Німеччині.		+
7	Україна займає третє місце щодо користування велосипедами	+	
8	У велосипеда є монетки.	+	
9	В умовах недостатньої видимості на велосипеді повинен бути увімкнений ліхтар (фара).	+	

КОМПЛЕКС 2

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Пластилін – це природний матеріал.		+
2	Пластилін виготовляють з очищеної та подрібненої у порошок глини.	+	
3	До складу пластиліну входить цукор.		+
4	Для того, щоб пластилін не засихав, у нього додають віск, тваринне сало, вазелін.	+	
5	Гарний пластилін – це той, який липне до рук.		+
6	Пластилін використовують для створення мультфільмів.	+	
7	Ножиці – це інструмент для роботи з пластиліном.		+
8	Пластилін створили, щоб чистити шпалери.	+	
9	Рибальський пластилін використовується в якості насадки або приманки	+	
10	Пластилін можна зробити власноруч	+	
11	Пластилін створили, щоб чистити шпалери.	+	

12	Пластилін використовують для виконання фігур ескізів для скульптурних робіт, невеликих моделей, виробів малих форм.	+	
----	---	---	--

КОМПЛЕКС 3

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Гриби інколи збирають взимку.	+	
2	В наш час відомо близько 150 тисяч видів грибів.		+
3	Гриби же існують їстівні гриби та отруйні.	+	
4	Гриби в прісній і морській воді.	+	
5	Зимовий опеньок має противірусні властивості.	+	
6	Веселки звичайні можуть виростати на дециметр за кілька хвилин.		+
7	Найдорожчі гриби – трюфелі ростуть на деревах.		+
8	Гриб плазмодій вміє переміщатися.	+	
9	Шкірка гриба-дощовика має бактерицидні властивості.	+	
10	Наука про цілющі властивості грибів називається фунготерапія.	+	
11	Грибів не буває в атмосфері.		+
12	Гриб здатний пробити мармур.	+	

КОМПЛЕКС 4

	Твердження	Істинне	Хибне
1	У камбали обидва ока розташовані на одній стороні тіла.	+	
2	У ската менше смакових рецепторів, ніж у людини.		+
3	Кити – гігантські риби.		+
4	Риби передають повідомлення одна одній за допомогою голосових зв'язок.		+
5	Діти, які їдять рибу хоча б один раз на тиждень, краще сплять.	+	
6	Китова акула харчується планктоном.	+	
7	Найбільша прісноводна риба – це щука		+
8	Без води анабас може бути добу		+
9	Риби – це тварини, тіло яких укрите слизькою лускою.	+	
10	Риби дихають киснем, розчиненим у воді.	+	
11	Риба фугу може перетворитися на кулю, яка за розміром у кілька разів перевищує її звичайні форми.	+	

КОМПЛЕКС 5

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Мікроби завжди спричиняють хвороби.		+
2	Мікробів існує невелика кількість.		+
3	Одним з найефективніших способів запобігти поширенню хвороб є регулярне та ретельне миття рук.	+	
4	Загартування водою – це вологе обтирання, полоскання горла, миття ніг холодною водою, душ, плавання.	+	
5	Загартування водою слід розпочинати з обливання.		+
6	Для вологого обтирання спочатку температура води має бути не нижче +25°.	+	
7	Майже 71 % поверхні Землі покрито водою	+	
8	Перші живі організми на Землі виникли на суші.		+
9	Людина може обходитися 30 діб без води.		+
10	Медуза на 95 % складається з води.	+	
11	Обливання найкраще робити до ранкової гімнастики		+
12	Обтирання та обливання водою збадьорює та активізує усі сили організму.	+	
13	Вода – розчинник.	+	
14	Мило добре очищає шкіру.	+	
15	Добова норма води для дітей 9-13 років – 5 склянок води.		+
16	Дітям до 6-и місяців воду давати не рекомендовано.	+	

КОМПЛЕКС 6

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Батьківщиною соняшника є Америка.	+	
2	У давньої рослини соняшника насіння було дрібне з тонесеньким лушпинням.		+
3	Соняшник здатний поглинати важкі метали і токсини із землі.	+	

4	Корзинка сучасного соняшнику складається до 20 мініатюрних квітів.		+
5	Соняшник – символ родючості та процвітання.	+	
6	Україна – найбільший імпортер соняшnikової олії у світі.		+
7	Вінсент ван Гог написав картину «Соняшник життя».		+
8	У світі налічується 11 видів соняшника.		+
9	Україна – лідер з виробництва соняшника	+	
10	Соняшник на вишиванках символізує енергію сонця і здоров'я.	+	
11	Соняшник – відмінний медонос.	+	

КОМПЛЕКС 7

	Твердження	Істинні	Хибні
1	Наявність шлеї на собаці-поводирю означає, що він знаходиться на робочому завданні	+	
2	Нюх собаки майже такий як у людини.		+
3	Шум грози викликає біль у вухах собаки		+
4	Рівень інтелекту собаки такий же, як в учня початкової школи		+
5	Собаки несуть службу з прикордонниками	+	
6	Середня температура тіла собак – 36,6°		+
7	Собаки здатні запам'ятати понад 250 слів і жестів	+	
8	Собаки-санітари виносять поранених з поля бою	+	
9	Піт у собак виходить назовні через подушечки лап і швидке дихання	+	
10	У Вашингтоні (США) є пам'ятник собаці Балто.		+
11	Біля села Легедзино на Черкащині є пам'ятник героям-прикордонникам та собакам	+	
12	Собаки-поводирі допомагають людям з втратою зору орієнтуватися в просторі	+	

КОМПЛЕКС 8

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Ялинка живе в середньому 150-200 років.	+	
2	Найпоширеніша в Україні блакитна ялинка.		+
3	У молодій хвої ялини міститься велика кількість вітаміну С.	+	

4	Ялинки є головним атрибутом свята Івана Купала.		+
5	З деревини ялини виготовляють скрипки.	+	
6	В Україні традиція ставити новорічну ялинку з'явилася в середині ХХ століття.		+
7	Є спеціальні машини, що перетворюють використані ялинки в тирсу.	+	
8	Папір з деревини ялини – високої якості.	+	
9	В Німеччині з деревини використаних ялинок роблять ножі для масла.	+	
10	При бронхіті допомагають хвойні інгаляції.	+	
11	Штучні ялинки розкладаються у ґрунті декілька століть.	+	
12	В нашій країні ялинка найпоширеніша серед дерев.		+
13	В Україні ялинок більше, ніж сосен.		+
14	В Україні ялинок менше, ніж дубів.	+	
15	Ялини – дуже поширені на територіях таких країн, як Швеція, Норвегія, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія.	+	
16	Ялини – поширені дерева в Угорщині.		+
17	Хвойні ліси – легені планети.	+	
18	У США з ялинок роблять наповнювач для котячого туалету	+	

КОМПЛЕКС 9

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Сонце – це зірка.	+	
2	Усі планети Сонячної системи рухаються навколо Сонця.	+	
3	У Сонячній системі налічується 7 планет.		+
4	Найгарячішою з планет системи є Венера.		+
5	Найменша планета Сонячної системи – Меркурій.	+	
6	Сонце виділяє енергію від спалювання кисню.		+
7	Земля – єдина планета Сонячної системи, на якій є життя.	+	
8	Сонячному світлу потрібно вісім годин, щоб дістатися до Землі.		+
9	Відстань від Сонця до Землі не змінюється протягом року.		+

10	Сонце – це всі кольори, змішані разом, тому воно здається білим для наших очей.	+	
11	Сонце в 330 000 разів масивніше Землі.	+	

КОМПЛЕКС 10

	Твердження	Істинне	Хибне
1	Назва калини походить від слова «загартовувати».	+	
2	З листя калини робили колиски для немовлят.		+
3	Лікувальними властивостями володіють тільки ягоди калини.		+
4	Калина звичайна широко розповсюджена в Австралії.		+
5	Плоди калини у великих кількостях шкідливі для дітей.	+	
6	У народі з плодів калини готують начинку для пирогів, киселі, пастилу, приправи до м'ясних страв.	+	
7	У калини внутрішні квітки волоті великі, а крайові – маленькі.		+
8	Калина – трав'яниста рослина.		+
9	Висота калини може досягати до чотирьох метрів.	+	
10	Гіркота плодів зменшується після перших морозів.	+	
11	У м'якоті плода є серцеподібна округла кісточка.	+	
12	Чай з калиною допомагає позбутися застуди.	+	

КОМПЛЕКС 11

№	Твердження	Істинні	Хибні
1.	Конвалія – багаторічна рослина.	+	
2.	Листки у конвалії маленькі, округлі.		+
3.	Росте конвалія у південних степах і Карпатах.		+
4.	Конвалія є національною квіткою Угорщини.		+
5.	У Парижі 1 травня святкують «День конвалії».	+	
6.	Період цвітіння конвалії триває всього 15-20 днів.	+	
7.	Плід конвалії має майже круглу форму діаметром від 10 до 15 міліметрів.		+
8	Конвалія є символом штату Техас в США.		+
9	Якщо довго вдихати аромат конвалій, може розболітися голова.	+	

10	Народні назви квітки: ландишкі, ландушнік, травнева лілія, лісовий дзвіночок, польова лілія, конвалія.	+	
11	Конвалії ростуть тільки біля водойми.		+
12	Росте конвалія в мішаних і листяних лісах.	+	
13	У природних умовах конвалії ростуть у всіх країнах Європи.	+	
14	Конвалії ростуть на луках і гірських схилах Китаю, країн Малої Азії, Японії, США.	+	
15	У медицині використовують тільки підземну частину рослини.		+
16	З конвалії отримують ефірну олію, яку потім використовують для виготовлення парфумів.	+	
17	Конвалія зображена на гербах деяких країн Європи.	+	

Список використаних джерел

- 17 цікавих фактів про сонце. URL: <https://tut-cikavo.com/tse-tsikavo/kosmos-vsiv/596-tsikavi-fakti-pro-sontse>
- 50 найбільш цікавих фактів про рибу URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/50-najbilsh-tsikavyh-faktiv-pro-ryb/>
- 50 цікавих фактів про воду. URL: <https://vodaif.gov.ua/50-tsikavyh-faktiv-pro-vodu/>
- 50 цікавих фактів про китів. URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/50-tsikavyh-faktiv-pro-kytiv/>
- 55 цікавих фактів про конвалію. URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/55-tsikavyh-faktiv-pro-konvaliyu/>
- CIA - The World Factbook -- Reference Maps. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:CIA_WorldFactBook-Political_world.svg
- Family and friends. URL: Tamzin Thompson, Naomi Simmons / Family and friends, 3 Class book /OXFORD University Press
- Битися як риба об лід. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/bytysya-yak-ryba-ob-lid/>
- Вікіпедія. Велосипед. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
- Вікіпедія. Гриби. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
- Вікіпедія. Калина. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
- Вікіпедія. Конвалія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Вікіпедія. Риба. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
Вікіпедія. Собака. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
Вікіпедія. Сонце. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
Вікіпедія. Соняшник. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
Вікіпедія. Ялина. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
Гриби. URL: <https://cutt.ly/4IMqFW0>
Демченко Г. «Калинка». URL: <https://edufuture.biz/index.php?title>
Калина звичайна. URL: <https://www.wikiwand.com/uk/>
Калина – символ українського народу. URL:
https://ntktv.ua/news/kalyna_symvol_ukrayinskogo_narodu/
Коли цвітуть конвалії. URL: <https://zelenvsit.cx.ua/konvalija.html>
Мохи і гриби. URL: http://roslunu.com.ua/mohi_i_gribi/
ПДР України 2020. URL: <https://vodiy.ua/pdr/6/>
Пластилін. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
Прислів'я та приказки про маму.
URL: <http://www.megaznaika.com.ua/pryslivya-pro-mamu-prykazky-pro-mamu/>
Сухомлинський В. Як бджола конвалію знайшла. URL: <https://cutt.ly/josII3a>
Твір «Восени – по гриби». URL: <https://ycilka.net/tvir.php?id=274>
Тестові завдання з математики за зразком PISA для учнів 4-5 класів. URL:
<https://cutt.ly/pIMrAv6>
У світі тварин. Риби. URL: <https://vseosvita.ua/library/nus-tizden-u-sviti-tvarin-ribi-61964.html>
Цікаво знати. Коли клює карась. URL:
<https://www.ukrainianfishing.com.ua/poradi-ribakam/tsikavo-znati/koli-klyuye-karas.html>
Цікаві факти про собак. URL: <https://tsikavi-fakty.com.ua/tsikavi-fakty-pro-sobak/>
Цікаві факти про соняшник. URL: <http://vnis.com.ua/useful-information/publications/Cikavi-fakty-pro-sonyashnyk/>
Цікаві факти про ялинку. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-yalinku>
Що таке риболовний пластилін. URL: <https://www.kramnycja-ua.com/rybalsky-blog/rybolovni-prymanky/shcho-take-rybolovny-plastylin.html>
Щотижневе вживання риби корисне для дітей. URL:
<https://childdevelop.com.ua/articles/health/5195/>
Яке перше призначення пластиліну. URL: <https://ranok.ictv.ua/ua/videos/yake-pershe-priznachennya-plastilinu/>